

בעזרת השם יתברך

ספר

יין המשמח

על הלכות יין נסך

דיניו ומנהגיו

יצא לאור על ידי

הק' שלום יהודה גראם

אבדק"ק האלמין יצ"ו

שנת תשס"א לפ"ק

ברוקלין נוא יארק

ספר זה יוצא לאור

**לעיי"נ ניסים חמאויי בן
חלפון ומרים שלום ז"ל
נלב"ע בכ"ה אדר תשי"ב.**

**ולעילוי נשמת מרים
חמאויי בת דוד ורחל ז"ל
נלב"ע בב' טבת תשנ"ו**

**וזאת למודעי שהספר הזה מותר ומצוה לכל
אחד לעשות קאפיס ולהדפיס כמה שרוצה
באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את הרבים
זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.**

א. השותה יין נסך אין לו חלק לעולם הבא

שתיית יין נסך וגם סתם יינם הוא איסור חמור מאוד, והעובר על זה ושותה, עוקר נשמתו ממקום שנשרש בו בקדושה ביין המשומר בענביו, ואין לו חלק לעולם הבא.

ב. מי ששתה יין נסך בשוגג, יתענה חמשה ימים.

מי ששתה יין נסך בשוגג^א, יש אומרים שיתענה חמשה ימים נגד חמשה פעמים י"גפן^ב הכתובים בתורה ויתכפר לו. ואם שתה ואחר כך פלטו, אין עליו חטא.

(א) וזה לשון החכמת אדם כלל (ע"ה ס"א), וכתב והאריכו מאוד בעונש זה המקובלים, ונתחבר על זה ספר מיוחד הנקרא יין המשומר, והקורא בו תסמר שערות בשרו מגודל העונש, וכתבו שקבלה בידם שהשותה סתם יינם יכשל בודאי לבעול ארמית, כמו שגזרו חכמים יינם משום בנותיהם ובספר הזכרונות מהחסיד ר'ד שמואל אבוהב מאריך גם כן בעונשו, ולכן כל אדם יזהר בזה מאוד לנפשו ויזכה לסעודת ליתן וליין המשומר עיי"ש.

ג. מי ששתה יין נסך בשוגג, יתענה ע"ג תעניתים.

בספר הקדוש יין המשומר כתב, שפעם אחת שתה הרב הקדוש רבי חיים וויטאל יין ממומר לדת ישמעאל וחזר בתשובה, רק לא השלים עדיין תשובתו, וראה האר"י הקדוש על מצחו אסור יין נסך, וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים במספר "יין" עיין שם. וכתב ביין המשומר כי על זה נקרע סגור לבבנו כי מומר לדת ישמעאל שרוב גאונים ס"ל דמותר היין בהנאה, והוא גם עשה תשובה, רק שלא נגמר עדיין תשובתו וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים. א"כ דע אחי מה זה שמירות היין.

ועיין בשירי ברכה אות ב' שהפליג מאוד בעונש המקיל לעצמו לשתות סתם יינם, דמלבד העובד על דברי חכמים חייב מיתה, בר מן דין דאין לו חלק לעוה"ב, כמו שכתוב בזוהר פרשת שמיני, ומתגלגל בחמור כאשר קבלו גאוני אשכנז, עוד בה שנלכדים בחרם גאוני עולם רבותינו גדולי הדורות המהריט"ץ והראנ"ח והשל"ה ומהר"ש אבוהב עיי"ש.

(ב) עיין לקמן בפרק י"ג באריכות.

דברים אחדים

"השיר והשבח לחי העולמים", שהגיענו לעת הזאת, להגיש לציבור שוחרי ואוהבי תורה, אוצר בלום מאמרי חז"ל וספרי קודש מילין יקירין, עמוקים וטמירין, בענינים קדושים אלו המלוקטים מש"ס בבלי וירושלמי ספרי ספרא, מדרשים, ילקוט וזוהר הקדוש, מפרשי התורה, ספרי יראים ומוסר וחסידות ועוד. שנלקטו בהספר יין המשמח על כשרות היין בהלכה דיניו ומנהגיו, ליקוטים יקרים ונעימים, דיבורים קדושים ונפלאים", התעוררות בענין קדושת המאכלים והמשקאות אשר היא ממש מת-מצוה¹, ואין איש

ג) ועיין בספר חסידים שכתב: להזהר מאוד במצוה שאין לה דורשים הנקראת מת מצוה, (עיין שם). וכמבואר בפנים הספר (בפרק ה') שמקבל שכר ביותר נגד כל העולם כולו, כי הוא ממש כמת מצוה. והמזהיר והנזהר בזה יכול להציל העולם כולו, כמו שאמר הרה"ק רבי ייבי סבא זצ"ל שהעון הזה עיקר גרם הגלות, וגילה שמפני זה החטא הי' כל גזירות שנת ת"ח ות"ת רח"ל. (ועיין עוד בזוהר הקדוש פרשת תרומה דף קלא; ושם בפרשת אחרי מות דף עה: ועיי"ע בשלחן ערוך הגר"ז סימן קכ"ד סעיף י' ובמשנה ברורה שם סעיף קטן כ"ז).

**המתחיל במצוה אומרים לו גמור - המצוה על
אחרים לגמור**

ובימינו אלה נקהלו כמה פעמים רבנים ויראי ד' לטכס עצה לחיזוק הדת ולתקן כמה תקנות, אבל במשך הזמן

שם על לב לעבדה ולשמרה, להעלות את המאמרים

נשכח הכל, ועלינו לחזקם ולעודדם שיתחזקו בדבר, ובזה אפשר לומר כוונת חז"ל שאמרו, המתחיל במצוה אומרים לו גמור ולכאו' מדוע לא אמרו המתחיל במצוה יגמור, רק אומרים דהיינו שאחרים אומרים לו.

אולם האמת הוא כשעולה על דעת איש א' מישראל לעשות איזה מצוה, אזי בודאי ד' הי' בעזרו, וזכות גדול הוא לו, או שעשה מקודם איזה מצוה, ומצוה גוררת מצוה, ותיכף הוא עושה במחשבה זו תיקון גדול ושמחה גדולה בכל העולמות, ומיד היצר עומד לנגדו בתחבולותיו ועושה כל התאמצות לבטלו מלעשות המצוה, ואח"כ כשרואה היצר שאחר כל המניעות שעושה עכ"ז אינו פועל כלום, אזי הוא מפיל על האיש הזה עצלות, ומראה לו ספיקות ואומר לו פן ואולי אינו מצוה כלל לעשות הדבר הזה, ואדרבה שהוא קרוב לעבירה, ובזה מסמא את עיניו שאינו רואה כלל שהוא מצוה, וצריכין לזה זכות גדול ולבקש מאת ד' שיפקח ד' את עיניו ויראה בעיניו המצוה כבתחילה, ואם אינו זוכה בעצמו לראות, אזי המצוה על אחרים אשר מהם לא נעלמה כי לא להם המלחמה לזרז את האיש הזה שלא יתרשל כלל ח"ו מלגמור המצוה, ע"כ יבוא על נכון דברי חז"ל המתחיל במצוה אומרים לו גמור, היינו שאע"פ שח"ו הוא אינו רואה שמצוה לגמור מחמת הספיקות שמפיל לו היצר כנ"ל, עכ"ז המצוה על אחרים שיאמרו לו גמור. (דבש השדה, זוהר דעת).

הקדושים האלו על ספר למען יעמדו ימים רבים, למען יאירו לדורות הבאים את אורחותיהם.

"תהלת ה' ידבר פי" על אשר זכיתי לסדר שבעה עשר ספרים על קדושת המאכלים. "ואברכה את ה' ובפי תהלתו", שהגיעני עד הלום בעזרתו להוציא לאור ספר זה לזכות בו את הרבים.

יתן ה' את חן ספר זה בעיני ציבור היראים את דבר ה' שאליו הספר מופנה בעיקר, וששבבילו כל מאמץ כדאי ומשתלם, ויאירו דברי הספר את עיניהם של ישראל בכל מקום שהם לדבוק ולילך בדרכי הצדיקים המובאים בהספר לזכות וליאור באור פני מלך חיים וזכותם של הצדיקים הנ"ל יגינו עלינו ועל כל בני ביתנו, להשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עם ישראל לטב ולחיין ולשלם אמן כן יהי רצון.

חיבור הנוכחי מטרתה להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושאי כשרות היין ומנהגיו וכו', אשר בלעדן אי אפשר לקיים מצות קידוש והבדלה, אפילו כיהודי פשוט כאשר עיני כל תחזנה משרים.

יהי רצון שיערה ה' עלינו רוח טהרה ונזכה לטהר לבבנו לעבוד ליוצרנו בכל כוחנו ובכל נפשנו ובכל מאודנו עד שישלח לנו משיחנו ויקבץ נדחנו במהרה בימינו אמן.

וזאת למודעי שספרים אלו מותר לכל אחד להדפיס
כמה שרוצה באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את
הרבים זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.

ספר זה יוצא לאור

לעייני ניסים חמאויי בן חלפון ומרים שלום ז"ל

נלב"ע בכ"ה אדר תשי"ב.

ולעילוי נשמת מרים חמאויי בת דוד ורחל ז"ל

נלב"ע בב' טבת תשנ"ו

ויהי נועם ה' עליהם להתברך בכל מילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה ה' לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואל צדק בב"א.

כ"ד המחבר, פה מיאמי ביטש פלארידה, יע"א.

יום ג' לסדר "ולעבדו בכל לבבכם"

שנת שתבנה בית מקדשנו ותפארתנו לפ"ק

הק' שלום יהודה גראם

אברק"ק האלמין יצ"ו

ספר
יין המשמח
 על הלכות יין נסך
 דיניו ומנהגיו

פרק א

- א -

הזהירנו יוצרנו בתורתו הקדושה בלאוין ואזהרות ועונשין להשמר מכל מיני מאכלות האסורות, ומהם שנכפלה האזהרה עליהם בתורת כהנים ובמשנה תורה, כמו איסור אכילת בהמה וחיה ועופות הטמאים, ואכילת הדם וחלב, ובשר בחלב ויין נסך, ופוסקים רבים ופרשיות שלימות יעדה התורה"ק באזהרת מאכלות הטמאות והאסורים.

משונה אזהרה זו מכל אזהרות שבתורה, שמלבד האזהרה הודיענו הכ' בכולם פגם הנגרם בנפש האדם העובר עליהם לאכלם, מהם שנכרת הנפש ר"ל מאילנא דחיי כמו בלאו דחלב ודם, ומזה תראה לשער עד היכן הדברים מגיעין, שבשביל אכילה קלה בשעור כזית, אשר הנאת גרונו ומעיו תמשך לרגע כמימרא, יפגם בנפש האוכלם עד כדי כך, שנפשו נכרתה ר"ל משורש הנשמות והוא וזרעו נכרתין ר"ל.

ואף שאר האזהרות שנאמרו בלאוין גרידא, ואין עונשם בכרת, אבל בכולם פרט הכתוב לומר שהאוכלן מטמא ומשקץ את נפשו, כמ"ש אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ וגו', ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ וגו', ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם (ויקרא י"א מ"א), ובכל אזהרה ואזהרה מהם, כפל הכתוב לומר טמא הוא לכם וגו', שקץ הוא לכם וגו', טמאים הם לכם וגו', אשר הבדלתי לכם לטמא והייתם לי קדושים כי קדוש אני ד' וגו', וכמוהו הרבה פסוקים.

וכן על דרך זה הוא בחומר הענין של יין נסך שאמר הכתוב (דברים לב, לח) "אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקומו ויעזרכם יהי עליכם סתרה". ועיין רש"י ז"ל שם: אשר חלב זבחימו, היו אותן אלהות אוכלים שהיו מקריבים לפניהם ושותים יין נסיכם. יהי עליכם סתרה, אותו הצור יהי לכם מחסה ומסתור. ואיתא בחז"ל (ע"ז כט, ב) עה"פ ישתו יין נסיכם, היין של עובדי כוכבים אסור ואיסורו איסור הנאה, דאמר קרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם, מה זבח אסור בהנאה¹ אף יין אסור בהנאה.

(ד) ובתורה תמימה אות פ"א ז"ל: הא דזבח אסור בהנאה ילפינן מפסוק דתהלים (ק"ו) ויצמאו ישראל לבעל פעור ויאכלו מזבחי מתים, ודרשינן מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה, וילפינן מינה אף יין נסך דאסור בהנאה. ואמנם זה היא רק כשידעינן בודאי שנתנסך

לע"ז, אבל סתם יינם אינו אסור בהנאה מדאורייתא רק מדרבנן, מי"ח גזירות, כמבואר בפ"ק דשבת, ובגמרא ע"ז ל"ו ב' דגזרו על סתם יינם משום בנותיהם, והקשה הר"ן בסוגיא כאן ל"ל טעם זה תיפק לי' דאסור מטעם גזירה שמא נתנסך ממש, ותירץ בשם רמב"ן דלשמא נתנסך לא חיישינן משום דאם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי' וכדאמרינן בע"ז כ"ב ב' אם איתא דאקצי' לא הוי מזבין לי' [משום קדושת' גבי'], להכי אצטריך למיגזר משום בנותיהם, ועל יסוד זה קיי"ל דבזה"ז שאין רגילות עובדי כוכבים לנסך אין מגע עבודת כוכבים אוסר רק בשתי', וכן סתם יינם מותר בהנאה. ואמנם מש"כ הרמב"ם ביו"ד סי' קכ"ג ס"א בשם הראשונים דמותר לגבות מן העובדי כוכבים סתם יינם בחוב, צ"ע לפי סברתו של רמב"ן שהבאנו דאם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי', דהא תינח אם מוכר או נותן מדעתו ורצונו החפשי, אבל אם מגבין אותו בע"כ במשפט בערכאות הרי אזיל הטעם אם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי', אחרי דבעל כרחו מגבין אותו ממנו, וא"כ הלא נשאר החשש שמא נתנסך. וצ"ל דהראשונים יסברו בישוב קושיית הר"ן שהבאנו כתירוצו של הר"ן עצמו דיין הנתנסך מיעוטא הוא ולמיעוטא לא חיישינן, ולפי תירוץ זה אינם מוכרחין לסברת רמב"ן, ועוד יש לפלפל בזה. ודע שכתב רבינו ירוחם נתיב י"ב ח"ג מדכתיב ישתו הוי דינו כמו דכתיב אכילה דמותר שלא כדרך הנאתו, ועיין בתוס' פסחים כ"ה א' ד"ה מה. ועיין בספרי כאן פלוגתא בין ר' יהודה ור' נחמי' בבאור פסוק זה אי קאי ישראל או על העובדי כוכבים שאמרו כזה על ישראל וכפירש"י

וכן אנו רואים שבטומאת עבודה זרה ישנם ד' אבות: א. ע"ז עצמה (שבת פב.), ב. משמשי ע"ז (שבת פג.), ג. תקרובת ע"ז (חולין יג.), ד. יין נסך (ע"ז ל:), רמב"ם אבוה"ט פ"ו ה"א).

וז"ל הגמרא עבודה זרה (ל:), א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירה שלשה יינות הן יין נסך¹ אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה¹ בכזית, סתם יינם אסור בהנאה¹ ומטמא טומאת משקין ברביעית², המפקיד יינו אצל עובד כוכבים אסור בשתי' ומותר בהנאה.

הרי מבואר בפירוש בתוה"ק בטעם איסורם לפי שהם מטמאים נפש האוכלם ומשקצם, והנפרש להבדל מהם זוכה לקדש את נפשו ולהדבק בקדושתו ית', והגם שאין לנו לחקור ולחפש על טעמי מצותיו ית', כי לא נשיגם בלא"ה, והחקר אלקי מי ימצא, ומי יוכל לעמוד בסוד ד' להשיג אף

בפסוק זה, ואל דרשה זו רמזו התוס' בע"ז בסוגיא כאן וביתר ביאור בהגהות הגרי"ב.

(ה) יין נסך, שנתנסך לעבודת כוכבים (רש"י).

(ו) טומאה חמורה, משא ואהל כמת איתקש תקרובת עבודת כוכבים למת (רש"י).

(ז) סתם יינם אסור בהנאה, משום גזירת יין נסך (רש"י).

(ח) עיין פסחים (יד, א) תוס' ד"ה ואיכא (לבוש).

אפס קצהו, ומכ"ש קטני הערך כמוני היום, ודי לנו בטעם שאסרתו תורה הקדושה, וארי' רביע עלי' בגזירת המלך מלכו של עולם.

אמנם כללא אית לן שבכל מקום שביאר הכתוב להגיד בפירוש טעם המצוה, היא כוונתה העיקרית וטעם הנגלה, מלבד הצפון להבאים בסוד ד', עיין מה שכתב הב"ח בריש ה' סוכה (ר"ס תרכ"ה) וכן במצות תפלין וציצית שביאר הכתוב טעם המצוה עיי"ש.

ומעתה כמו כן באיסור המאכלות שפרט הכתוב טעמו, שמשקץ ומטמא נפש האוכלם, גילה לנו הבוי"ת בתורתו הקדושה טעם הנגלה וכוונה הפשוטה של מצוה זו, ויספיק לכל בעלי שכל ומדע להשמר מאד באזהרתם, כי מי פתי יסור הנגה לשקץ ולטמא את נפשו ונשמתו, ולהבדל מדבקות קדושתו ית' בשביל הנאת החיך והגרון לשעה קלה ומועטת.

האמנם כל אלה דברים ידועים הם, וזיל קרי בי רב הוא, אבל כבר יעדנו בפתח דברינו בהקדמת הקונטרס הלז, כי אין מטרת חיבורנו זה להוסיף ולחדש חדושים, ולאסור איסור בחומרות יתירות במה שהתירה תורה, כי די לנו במה שאסרה תורה, ומה שקבלנו מדברי חז"ל ומדברי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, וקבלתם אמת ונאמנים עלינו, ולא נזוז מדבריהם ימין ושמאל אפי' זיז כל שהוא.

אולם הידיעה לבדה באזהרות הפסוקים, לא תספיק לכלי קרב להתגבר נגד היצר הצורך ואורב לנפש האדם להחטיאו, כי אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, ובאותו הרגע שבוערת בקרבו תאות היצר, מעלים היצה"ר ומשכת מלבו ידיעת האיסור או מדמה אותו עליו כהיתר גמור, וממציא ברוב תחבולותיו ק"נ טעמים של היתר לטהר את השרץ ואת הטמא, וע"י רוב פיתויו ודבריו הנחרצים, יאמין לו האדם ויחשוב כי לא זהו שאסרתו תורה, וזה אחר הוא והותרה בשינוי השם ושינוי מקום, וכמוהו פתויים רבים אשר א"א לפרטם כי רבים המה, ולא הרי זה כהרי זה, הצד השווה שבהם שדרכם להזיק ושמירתן עליך לברוח ולהנצל מכל תחבולותיו, כי תכליתם אחד הוא, להחטיא את נפש האדם ולטמאו ח"ו, ולהפרידו מדבקות קדושתו ית'. ובפרט בענין יין נסך שרבו בם הפירצות, כי בדורינו היום המסחר עם הגוים רבו מאוד וכמעט אין מי שלא יכשל בזה, מפני שקונים לחברו או שותפו הגוי מתנה יינו של עכו"ם או סתם יינם שיקר מאוד, ולא עולה על לבם כלל האיסור של יין נסך וסתם יינם שיש בהם איסור הנאה, והרבה נכשלים אחר כך רח"ל בשתייתם וכו'.

שתיית יין נסך וגם סתם יינם הוא איסור חמור מאוד, והעובר על זה ושותה, עוקר נשמתו ממקום שנשרש בו בקדושה ביין המשומר בענביו, ואין לו חלק לעולם הבא.

מי ששתה יין נסך בשוגג^ט, יש אומרים שיתענה חמשה ימים נגד חמשה פעמים גפן הכתובים בתורה ויתכפר לו. ואם שתה ואחר כך פלטו, אין עליו חטא.

ג. והנה מלבד הידיעה באזהרות התוה"ק, מוטל עלינו חובת השמירה בהם כמבואר בפסוקי התורה פעמים אין מספר, וגדר השמירה להיותם לזכרון בין עינינו ולבלתי נסח

ט) וזה לשון החכמת אדם כלל (ע"ה ס"א), וכתב והאריכו מאוד בעונש זה המקובלים, ונתחבר על זה ספר מיוחד הנקרא יין המשומר, והקורא בו תסמר שערות בשרו מגודל העונש, וכתבו שקבלה בידם שהשותה סתם יינם יכשל בודאי לבעול ארמית, כמו שגזרו חכמים יינם משום בנותיהם ובספר הזכרונות מהחסיד ר"ד שמואל אבוהב מאריך גם כן בעונשו, ולכן כל אדם יזהר בזה מאוד לנפשו ויזכה לסעודת לוייתן וליין המשומר עיי"ש.

ועיין בשירי ברכה אות ב' שהפליג מאוד בעונש המקיל לעצמו לשתות סתם יינם, דמלבד העובד על דברי חכמים חייב מיתה, בר מן דין דאין לו. חלק לעוה"ב, כמ"ש בזוה"ק פרשת שמיני, ומתגלגל בחמור כאשר קבלו גאוני אשכנז, עוד בה שנלכדים בחרם גאוני עולם רבותינו גדולי הדורות המהריט"ץ והראנ"ח והשל"ה ומהר"ש אבוהב עיי"ש.

עיין בהגהות וחידושים מבעל ישמח משה (שנדפס בסוף השו"ע) שכתב מלשון הרמ"א משמע דרק ביין נסך ולא סתם יינם, אבל בקיצור של"ה הל' תשובה כתב זאת על סתם יינם והוא סותר לרמ"א עיי"ש.

דעתנו ממצות התורה הקדושה ומאזהרותי, כמ"ש ז"ל במשנה (אבות פ"ג ח') כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנא' רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וגו'.

ומה מאד נוראים המה דברי הרע"ב ז"ל במשנה שם, וז"ל כל השוכח דבר אחד ממשנתו בשביל שלא חזר עלי, מעלין עליו כאילו מתחייב בנפשו, שמתוך שכחתו הוא בא להתיר את האיסור ונמצאת תקלה באה על ידו, ושגגתו עולה זדון, אי נמי כאילו מתחייב בנפשו, לפי שאותה משנה היתה משמרתו, ועכשיו ששכחה אינו משמרתו. והתויו"ט בפירושו כתב וז"ל כל השוכח דבר אחד ממשנתו, לאתויי מחמת עצלות וכו'. ובמדרש שמואל כתב אפי' מחמת שהוא טרוד למצוא טרף לביתו אפ"ה מתחייב בנפשו עכ"ל התויו"ט זללה"ה. ואפשר דכל זה נכלל בגדר השמירה שנתחייבנו במצות ד' וקבלנו על עצמנו בהר סיני, כי השומר אם יסיח דעת ומעלים עין משמירת החפץ שקבל שמירתו עליו, ה"ז כפושע בשמירתו.

אי לזאת נתתי על לבי ללקט ציצים ופרחים מדברי חז"ל, המפוזרים בש"ס בבלי וירושלמי זוה"ק ומדרשים בענין תומר איסור יין נסך, ועוד, וגודל פגם הנגרם בנפש האוכלם, גם חפשתי חיפוש אחר חיפוש בספרי הראשונים וגדולי האחרונים, והעתקתי דבריהם בלי יתרון ומגרעת, ודבריהם הקדושים יכניסו אור בהיר בלב הקורא ומתבונן בהם,

וילהיבו את נפש האדם להשמר מאד מכל ענפי האיסור של יין נסך, ועכ"פ יועיל לשכחה, כי בשים עין להגות ולחזור דבריהם הק', יחקק בזכרונו אזהרת התוה"ק באיסור הנורא הזה, ואם לא ימוש התורה הזה מזכרונו, מובטח לו לאדם שלא יחטא. וכדי להקל על הקורא חלקנו כל ענין וענין לבדו, ליתן רווח להתבונן בין פרשה לפרשה.

ואחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש, להיות חלקי ממזכי הרבים, ואולי אבנה גם אנכי ממנה, ואליכם אישים אקרא להגות בספר הזה ולחזור עליו פעמים אין מספר, כי לא הוספתי משלי כלום, והם דברי הראשונים כמלאכים ותורה יבקשו מפייהם, ודברים היוצאים מלבות קדושים, יכנסו בלבות בני"י גזע תרשישים, ובזה נשלם פרק ראשון בעזר צורי וגואלי.

פרק ב

א. דבר ידוע הוא שהגוף כלי לנפש האדם. ובו תעשה פעולותי, וכל פעולות הנפש מתהוים כפי כוחות הגוף, ולפי זכותו וטוב מזגו יבין דרך הנפש החכמה השוכנת בקרבו, ועל כן לטעם זה הרחיקנו הא-ל יתברך ממאכלות האסורות כולם, כי יודע אלקים כי כל אלה יגרמו רוע מזג הגופות

וטמטום הלבכות. ומבואר הענין באר היטב בספר החינוך מהרא"ה ז"ל (מצוה עג) בלאו דטריפה, וזה לשונו הזהב:

משרשי מצוה זו לפי שהגוף כלי לנפש ובו תעשה פעולתה, וזולתה לא תושלם מלאכתו לעולם וכו', כי הגוף בין ידי' כמו הצבת ביד הנפה, אשר עמו יוציא כלי למעשהו, ובאמת כי בהיות הצבת חזק ומכוון לאחוזו בו הכלים, יעשה האומן דברים טובים, ואם לא יהי' הצבת טוב, לא יבואו לעולם הכלים מכוונים ונאים, כמו כן בהיות בגוף שום הפסד באיזה ענין שיהי', תתבטל פעולת השכל כפי אותו ההפסד, ועל כן הרחיקה אותנו תורתנו השלימה מכל דבר הגורם בו הפסד, ועל דרך הזה לפי הפשט נאמר שבא לנו איסור בתורה בכל מאכלות האסורות, ואם יש מהן שאין נודע לנו ולא לחכמי הרפואה נזקן, אל תתמה עליהם כי הרופא הנאמן שהזהירנו בהם, חכם יותר ממך ומהם, וכמה נסכל ונבהל מי שחושב שאין בדברים נזק או תועלת אלא במה שהשיג הוא, ויש לך לדעת כי לתועלתינו לא נתגלה סבתן ונזקן, פן יקומו אנשים מחזיקים עצמם כחכמים גדולים, ויתחכמו לאמר נזק פלוני שאמרה התורה שיש בו דבר פלוני, איננו כ"א במקום פלוני שטבעו כן, או לאיש פלוני שטבעו כן, ופן יתפתה לדבריהם אחד מן הפתאים, ע"כ לא נתגלה טעמן להועיל לנו מן המכשול הזה, וידוע הדבר מדרכי הרפואות שבשר כל הטריפות האסורות לנו מוליד הפסד אל גוף האוכלן, מחמת שהטריפות מורה חולי בבהמה, ואל תתקשה עליך ולומר מה

הפסד יוכל להיות בבהמה שנטרפה מיד ונשחטה, כי לא מחכמה תקשה ע"ז, הלא ידעת כי לכל דבר התחלה, ואם תודה אלי כי באורך הזמן ימצא ההפסד בה מחמת הטריפות, תתחייב להודות כי ברגע הראשון התחיל ההפסד, אלא שהוא מיעוט בהתחלה, ואין ספק כי מן הנוק רע אפילו מיעוט, ועוד שכל דיני התורה וכל דבר שיש לו קיימא בגדר כזה התחייב להיות, שאם תתן דבריך לשיעורין לא יתקיים דבר בידך לעולם, עכ"ל.

ב. וכעין זה כתב עוד החינוך (מצוה קנד) בלאו שלא לאכול טמאים, וזה לשונו: כי יודע אלקים כי כולם ממאכלות שהרחיק מעמו אשר בחר, יש בהם נזקים מצויים לגופם, שהם כלים לנפשות לפעול בהם ולהתעלות על ידי מעשיהם הטובים, על כן הרחקנו מהם, למען יפעלו הנפשות פעולתן, ולא ינעלו דלת בפניהם רוע מזג הגופות וטמטום הלבבות, וכעין זה כתב גם כן בלאו דחלב (מצוה קמז) וזה לשונו: כי מהיות הגוף כלי לנפש, ובו תפעול כושר פעולותי, ולפי זכותו וטוב מזגו יבין דרך הנפש החכמה הנתונה בו, ויאמין לעצתה וילך אחרי, מפני זה צריך האדם להשתדל על כל פנים בחיות גופו, להעמידו על ישובו ובריו וכוחו, וידוע הדבר ומפורסם בין בני אדם, כי לפי המאכלים יתפעל הגוף בבריאות או בחולי, כי בשר הגוף הווה ונפסד בכל יום ויום, ולפי המזונות הטובים יתהווה בהיפך, ועל כן הי' מחסדי הא-ל הגדולים עלינו, אנחנו עמו אשר בחר,

והרחיק ממנו כל מאכל מזיק אל הגוף ומוליד בו ליחות
רעות, עכ"ל, ועל דרך זה נתן טעם במאכלות האסורות כולם
עיי"ש.

פרק ג

קונטרס גדול הכתוב על קלף שיסד המהר"ל מפראג זי"ע

**בספר אלף כתב כתב, וז"ל: כאשר זכיתי להיות
על קבר מאה"ג הכהן הגדול הש"ך זי"ע
בהעלישווא, ראיתי שם בקונטרס גדול הכתוב
על הקלף משנות קדם, והוא קונטרס הבי
כנישתא קדישתא עתיקא בשם, מי שבירך
שיסד המהר"ל מפראג זיע"א לברך הנזהרים
מיין נסך ויעתק פה:**

מי שבירך מיוחד לנזהרים מיין נסך

"מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל
החסידים והפרושים הנזהרים במצוות שנצטוו ישראל, הוא
יברך וירומם וינשא למעלה, את כל איש ואשה הנזהרים ביין
שאסרו חכמים, בשכר המצוה הזאת יתן להם הקב"ה בנים
ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ומורי הוראות בישראל, ויזכו
לרב טוב הצפון לצדיקים וליין הקדוש המשומר לעתיד לבוא,
ולא יבוא מכשול וחטא ותקלה על ידם, וישאירם ויחיים ויצילם
מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויאריך ימיהם ושנותיהם עד
עולם עם כל ישראל אחיהם ונאמר אמן".

*

על החלונות דביהב"נ הקדוש ההוא אשר הם בגובה מאוד
לקחתי סולם ועליתי לשם להביט ולראות האותיות החקוקים
אצל כל חלון,

ושם רשומים ר"ת על תיבת שמ"ע וכך כתוב שם:

ג', ש'עה מ'פלל ע'דתך.

מערב

א', ש'לח מ'שיח ע'ני.

ב', ש'כלל מ'קדש ע'ירך.

חלון א' לימין מזרח.

ש'די מ'לך ע'ליון.

לצד צפון.

א', ש'חרית מ'נחה ע'רבית.

ב', ש'וכן מ'רום ע'ולם.

*

פרק ד

דינים דלהלן הם מקצור שולחן ערוך הלכות מאכלות אסורות סימן מו

א) יין ובשר וחתיכת דג שאין בו סימן שמפקדין או שולחין ביד עובד-כוכבים, ומכל שכן ביד חשוד, צריך שני חותמות, אבל יין מבושל וכן החומץ של יין וחלב ופת וגניבה סגי בחותם אחד.

א) הטעם בזה כיון שבהם לא שייך שינסכו וכל החשש הוא רק שמא יחליפו ואם אף יחליפו אזי רק איסור דרבנן, ובאיסור דרבנן די בחותם אחד, ועי' בשו"ע (סי' ק"ל ס"ג).

ועיין בשו"ת נדיב לב חיו"ד סי' י' שנסתפק מה הדין כשהי' בתיבה א' בשר או שאר דבר שצריך ב' חותמות, וגם גבינה או שאר דבר דסגי בחותם א', והי' חתום התיבה בחותם א', אם מותר הגבינה או שאר דבר דסגי בחותם א', וגם הבשר מותר כיון דחז"ל התירו הגבינה בחותם א' דלא חיישינן לזיופא, ממילא דגם הבשר מותר דהא לא זייף, או דלמא כיון דלבשר צריך ב' חותמות דחיישינן לזיוף, ממילא דגם הגבינה יהי' אסור דהא חיישינן שזייף לפתוח התיבה מחמת הבשר וכו', וכתב שם דהדבר תלוי בפלוגתת הפוסקים לענין בסי' ק"י אי אמרינן בבהמה אחת דחציה מותר וחציה אסור עיי"ש.

(ב) אם שולח או מפקיד איזה דבר בשק, צריך שיהיו התפירות מבפנים ולקשרו ולחתמו.³

(ג) אם אירע ששלח על ידי עובד-כוכבים בהמה או עוף שחוטים [או יין] או שאר דבר בלא חותם יעשה שאלת חכם.⁴

ולכאורה מסברא כיון דבשביל היין או שאר הדברים שצריך ב' חותמות אמרינן שזייף, וכי בשביל שיש שם גם גבינה הוא ימנע מכך ולא יזייף, ואם פתח התיבה בשביל היין ממילא הוי הגבינה בלי חותם בכלל וצ"ל אסור, וצ"ע.

(ב) ובערוך השולחן סעיף י"ז כתב: ופשוט הוא דכשהתפירות לחוץ מה מועיל החותם, הלא יכול לפתוח מקום התפירות ויטול ויחליף ויתפור כמקדם, אבל אם התפירות הם לפנים לא יוכל לעשות כן, דכשיעשה כן יהיו התפירות לחוץ ויתפס כגנב, וכן המנהג פשוט לשלוח בתפירות לפנים וכו' עכ"ל. ועיין בבלי"י ס"ק ט"ו.

(ג) עיין בשו"ע (סימן קכח ס"א), ובש"ך (סק"א - ג') ובמהר"ם א"ש (סק"א) ובספר בית דוד בחידושיו בסימן זה וע"ע בענין בשר בלי חותם בשו"ע (סי' קי"ח סעי' ו') כף החיים (ס"ק ע"ד) פרי תואר (סק"ט) שו"ת מהרש"ם (ח"ג) רוח חיים (סק"א) ש"ב (שם ס"ק כ"ה) פר"ח (ס"ק כ"ג).

25 **המשמח** כשרות היין **יין**

ד) גבינות ושאר דברים שהם ביד עובד-כוכבים אף על פי שהם בחותם או בדפוס שהם כשרים, כל שלא ידענו מי חתמן אסורין¹.

ד) עיין בשו"ע (סימן קיח ס"ג) ובש"ך (ס"ק ל"א) וברמ"א שם ובפר"ח (ס"ק כ"ט).

פרק ה

**הדברים דלהלן הן העתקה מספר "לקט
הקמח" (השלם) להרב הגאון הגדול כו' מו"ה
משה בהגאון המפורסם מוהר"ר יעקב חאגיז
זצ"ל**

[מעולם לא נלוה הספר הזה על יו"ד ורק מעט מזער
ממנו נדפס בשו"ע הקטנים], (נדפס בסוף השו"ע),
[חילקנו הדינים להקל על המעיין, והוספנו מראה
מקומות והערות קטנות].

**אזהרת רבותינו הקדושים על ה' עבירות
שנתפשטו באיטליא ואגפיה וברומה**

(א) אפתח בכד חזינא הדור פרוץ מרובה על העומד ואף גם
זאת שכבר לשנים שעברו נתפשטו בכל תפוצות ישראל
האגרות ואזהרות רבותינו האחרונים ה"ה הגאונים הקדושים
אשר בארץ המה זכרם לחיי עד בהתראה ודאית אל הה' גופי
עבירות ותולדותיהם שבעונותיהם נתפשטו ברוב אנשי
העיירות גדולות של מלכות איטליא ואגפי', ובמקצת
מקומות שתחת מלכות רומה הן עוד היום קצת מההמון
נוהגים בהם קולא יתירתא בשתיית סתם יינם דעיקר גזרתו

הוא ג"כ משום בנותיהן ובאים לידי מאכלות אסורות ע"ד ושכר עבירה עבירה וצריכין אנו בע"כ להחזיק טובה לבני אשכנז דאע"ג שלדעת רוב גאוני עולם יין הדרוך מעובד כוכבים אינו כשר עכ"ז בחרו הרע במיעוטו ומאחר שיש להם על מה שיסמוכו פרשו עצמן מסתם יינם ושותין יין דרוך מעובד כוכבים דודאי לא יעלה על לב חכם ונבון להשוותו לסתם יינם חלילה ואם אהי' נמצא ביניהם אולי אפשר שאשתה ממנו ובפרט אם אדע שתקנו איזה דברים אשר ג"כ לפי דעתם ומכ"ש לדעתי צריכין תיקון כגון ע"ד הברזאות אשר בגיתותיהם שמשם מושכין העובדי כוכבים את היין בשעת דריכתן דבהו שייך למיגזר קודם המשכה אטו אחר המשכה ככתוב אצלי בארוכה, עיין מ"ש הגאון בעל חוות יאיר קי"ד דלא ערבו לי דבריו בזה כי מיקל הרבה, עי' צמח צדק דמחמיר וכל חכם ובקי בדינים הללו ידע כמוני שדבר כזה צריך תיקון ואזהרה כמבואר בתשובה שלי ששברתי צלעות אחד מן המשכילים שהציג לפני ספר באר עשק וכה אמר אלי שהי' מחכמי א"י ושליח כללי שהוא כתב להקל בדבר סתם יינם ומי אנכי לחלוק עליו, שלכן הוכרחתי לומר לו דלא הי' מחכמי זמני ולא שמעתי שהוזכר שמו לעולם בהוראה מפי רבותי. אכן שמספרו הייתי מכיר שדבריו בזה היו מבלי טעם וריח והפך הקערה על פי' לומר על טמא טהור ועל לבן שחור והפלתי לו הפסק ארצה עד בלתי השאיר לו צרור כי הפך בסברתו העקומה דברי

האוסרים להדיא בדברים אשר אין להם שחר רחמנא לצלן
מהאי דעתא ושרי לי' מארי' ע"ש.

(ב) השני' באיסור לבישת השעטנו.

חומר איסור עריות

(ג) השלישית דבר הקדשות הקלות והחמורות וכיוצא,
באמרם כי יש להם צד היתר להתיר שתהי' קדשה מבנות
ישראל כדי שלא יבואו לידי איסור אשת איש ומעשה סדום
ההפוכה כמו רגע והלואי כמעט כסדום לא יהיו, וזה וזה לא
יתקיים בידם, כי באמת רואה אני הדור פרוץ בעריות דבר
שלא הי' לעולמים וגם בפרט זה כתבתי בדרך הערה בעלמא
כי נתעלמה מהם ההלכה שזו היא טענת פטור אצלם. אכן
אנו בני ישראל הקדושים כשהשני איסורים הם מדאורייתא
או תרי דרבנן אין לנו להתיר הא' מחשש שלא יבוא לעשות
האחר, וכמ"ש הרשב"א לענין טלטול המת בשבת דלא
שרינן אלא בדאיכא חששא לבא לידי איסורא דאורייתא אבל
אי לא שרינן לי' לא אתי אלא לידי איסורא דרבנן לא חיישינן
כלל. אם כן הכא איך יוכל להיות להתיר הקדשות שהוא לאו
דאורייתא כדי שלא יעברו על לאו דאשת איש חלילה לן
דברים הללו לשומען. וכדומה לזה כתב הר"ן ביומא על
משנת ספק חי ספק מת עיין שם, ובהערתי הנזכרת הוכחתי
היות איסור הכותית מן התורה ולא ינקה כל הנוגע בה שאם
יגזור השי"ת בתתי סדר והעתקה לתשובות אבליענה בתוכם
כי ראוי' היא להעלות עמהם על מזבח הדפוס בעזר הצור
יתברך נס"ו.

חומר האיסור של גבינות עובדי כוכבים

ד) הרביעית על גבינות העובדי כוכבים ושאר מאכלות שלהם שהנה באמת שמעתי בשם כמה מגדולי איטליא שנתעוררו לאסור הגבינות הפארמינאנ'ו מטעם שהוא נעשה מחלב שחלבו העובד כוכבים ואין ישראל רואהו ושקרוב לודאי הוא שיש בהמה טמאה בעדר עצמו וסמוך לו, ואני שמעתי ולא אבין מה צורך ליתור דברים אלו שאמרו לאסור מטעם שהוא קרוב לודאי שיש בהמה טמאה אפ"ת שודאי אין בכל המדינה כולה בהמה טמאה הגזרה במקומה עומדת, עיין בספר של הגאון החסיד בעל ספר הזכרונות זכרון שלישי פ"ג דבמעוט דברים החזיק המרובה שיש להוכיח ולאסור סתם חלב שנחלב שלא בפני ישראל והבלועי קרה לא די שמתירין הגבינות הנז' לעצמן מבלי שאלת חכם אלא שהתירו לעצמן סתם גבינות העובדי כוכבים וכו'.

גילוח פאות הזקן

הה' הם החמשה לאוין של גילוח פאות הזקן כי צרעת הראש והזקן היא אשר בעת תמות נפשם יעלו עצבים על לחיים וחשבון מלקיות גדול עד כי נחדל לספור כי אין מספר יען יש מהם שפעמים בשבת הם מתגלחין לבושתם ולחרפתם ה' אשר ברא את האדם ישר בצלמו בצלם דמות תבניתו.

והנה מלבד הכתוב בכתבי הקדש בכתב המתחיל שמעתי דבת רבים מגור מסביב האריך בחרדה גדולה הגאון הגדול והקדוש הוד מהור"ר יוסף קארו זצוק"ל ומלא את דברו

הגאון מוהר"ר אלי' קפשאל ז"ל בכתב המתחיל ראיתי את הארץ והנה תוהו ובוהו בעבירות הנז' תחת שלש רגזוה ארץ וגו' ועוד הוסיף מילין ע"ג מילין, בכתב המתחיל בהיות שידוע וברור לנו שבעונותינו רבו המתפרצים בישראל ועוברים על דברי תורת משה בפומבי וכו' וגוזרין על העוברים בשאט נפש על א' מאלה אשר לא תעשינה, ובאו על החלום עמודי ההוראה ב"ד הגדול שבעה"ק צפת ת"ו ה"ה מרנא הגדול מוהר"י קארו, ומוהר"ר ישראל ב"ר מאיר, ומוהר"ר יצחק בר אברהם ארתא, ומוהר"ר משה ב"ר יוסף מטראני, ומוהר"ר משה ב"ר חיים אלשיך, ומוהר"ר אלישע גאליקו זכר כולם לברכה, ועוד סמוך ונראה לכתב זה נרפס כתב אחר שהוא מתחיל ואתם בני ברית וכו' ובאו על החלום מוהר"ר יהודה ליווא בן לא"א בצלאל ז"ל, ונתקיימו חתימותיהן והכתוב בהם מב"ד צדק שהיו בימים הראשונים בוויניציא ה"ה אביגדור צוידאל, ובן ציון צרפתי ויהודה סרוואל.

השל"ה אוסרם לצרפם למנין

(ה) ועוד ידו של הגאון השלם החסיד בעל שני לוחות הברית זכר צדיק וקדוש לברכה נטוי עליהם לפסול אותם ולאסור לנו להצטרף עם החטאים האלה בנפשותם בשום דבר שבקדושה במנין עשרה וכיוצא, עיין בספרו הנחמד שמזכיר גם כן הכתבים הנזכר, וכאשר הדבר פשוט שנוי ומשולש בכתובים הריב"ש (רנ"ה) גם בספר יין המשומר וספר הזכרונות עי"ש כי הוסיף ידו שנית בתשובותיו (סימן מ"ט וס"ט) עי"ש, מה מתוק מדב"ש התוכחת מגולה שכתב

להם. ומ"ש מוהרי"ט צהלון ז"ל (בתשובה י"א) אשר בלב ולב ידבר עמך הקורא המשכיל להשכיל לכן אין לי צורך להעתיק הדברים מכתב לספר.

מלחמת מצוה - נגד המתיר אסורים בספר "משבית מלחמות"

ו) אכן להיות כי בגלותי זה שמעתי ממשכילי עם הארץ הנמצאים בארצות הנוהגים היתר איסור סתם יינם ענו ואמרו לי שיש להם אילנות מעריהם במה להתלות בדבר ההיתר כמובא בספר "משבית מלחמות".

לכן אמר לי לבי להעלות על הספר ובדיו תברא בצרה שמצאתי ראיתי בדף אחד קטנה ככף חקוק בעט ברזל ועופות ביד אהובי שארי הגביר החכם כה"ר גבריאל פאדוואנו יצ"ו, ויען בקשתי לה חבר תוך לעיר ולא מצאתי אפילו בגנזי החסיד הרב הגאון מוהר"ש אבוהב זלה"ה לכן אמרתי לפרסמה אולי אחרי ראותם כי הבוטחים בחילם גזורו אחור ושובו עד ה' בחרטה דמעיקרא. גם הסומכים עליהם ילכו וישוּבו אל ה' וירחמם.

המחבר מבטל חיבורו על היתר סתם יינם כחרס הנשבר וכדבר שאין בו ממש

זזה לשונו של השב ומתחרט זכרונו לברכה:

בשם ה' להיות כי כחבור הקטן נדפס נגד רצוני יצאה מכשלה מתחת ידי לפי הנשמע שיש רבים אשר היו נוהרים עד הנה משתיית סתם יינם פרקו עול נתקו מוסרות ועוד ירבה כאלה לימים מה שלא עלה על לבי

לעולם חס ושלום, שלא מצינו שום פוסק הן מן הראשונים הן מן האחרונים ואפילו מקילין מן המקילים אין גם אחד שערב לו לבו להתירו, שבתו עד ה' אלקי באמור כי לא טוב עשיתי. ובכן הנני מבטל אותו החיבור משתיית סתם יינם מעיקרו והיה כלא היה וכחרס הנשבר יחשב וכדבר שאין בו ממש, ואל ישען שום אדם עליו בהתיר חס ושלום לעצמו שתיית סתם יינם כי יחטא חטא מכל מקום לפי שאין לו היתר בעולם ועל אשר שגיתי אתי לא תלין משוגתי. והנני שואל מאת ה' יתברך ומתורתו הקדושה והתמימה שימחול ויסלח לי וה' יצילני משגיאות ולכל בני ישראל יהי' אור במושבותם.

נאום אבטליון מקונסיליי מרווינו.

כותב וחותם פה וויניציא

היום יום הששי ערב ר"ח תמוז

שנת השס"ח לפ"ג ליצירה.

עד כאן דבריו. השומע ישמע והחדל יחדל ותבוא עליו ברכת טוב.

*

קול קורא נגד גילוח הזקן

ואסיים בחביט חביט ולא בריכנא להני רשעים חדתי חרסי"ם מקרוב באו להוסיף על חטאתם פשע גלגל ולהתגלח עצמם פאת זקנם גם בחולו של מועד וכאשר שמעתי כן ראיתי שנשאלה לחכמים אם יש צד היתר בדבר ויען העיר ה' את רוח קצת אנשים חשובים להתריס כנגדם להיות שהי' היכולת בידם למחות לכבוד ה' ותורתו השתדלו ברוב עוז ותעצומות לכתוב לגלילות לשבר מתלעות עול של בני אד"ם הארורים הללו דמיהם בם, ולכן אמרתי תגלה חרפתם בקהל רב, ותגמר המצוה על ידי להביא אל בית

הדפוס מקצת מהדברים שנכתבו על עסק זה למען כל העם ישמעו וייראו ולא יזידון. ובפעם הזאת אהי' כמחריש ולא אפרסם את שמם, אולי יתוקנו וישוּבו אל ה' וירחמם. אכן אם ח"ו לא ישובו ידעו נאמנה דידיעי ופקיעי רבנן בהן ובשמותיהן וברוע מפעליהם והם יחושו לעצמן כי אקרפתא דגברא רברבי חכמי ומנהיגי הדור רועי ישראל קנא מנחנא יהבא דנא לגדור הפרצות הללו ודכוותיהו כאשר עליהם מוטל החובה להטיל על רשעים כאלו שפורקים מעליהם עול דברי החכמים רבותינו ז"ל נורא רבא מעיר לעיר וממדינה למדינה מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע כדי שלא תהי' הבחירה נתונה ביד בני עולה לענות עוד לפי שכלם ויצרם הרע נגד מה שקבלנו איש מפי איש בקיום התורה ונדרים וכל הדברים שנאמרו בעל פה מחכמי ישראל קדושים הם ואם יש ביניהם פורצין גדר מעטים הם יגועו יתמו למה זה יתפחדו החכמים מהם תודה לה' לא אלמן ישראל יש ביניהם גם כן רובא דרובא דמינכר שהם בני ה' בנאים ה"ה אחינו שבמלכות תורקייא ואשכנז שמחזיקים יסודי התורה ואם העומדים על הפקודים לא יהיו נושאים פנים שלא עמדו בסיני, אותם שהם ואבותיהם עמדו במעמד הנכבד ההוא יקומו ויעזרום ויהיו עליהם סתרה בעזר היושב בסתר עליון הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הוא ברחמי יעיר ויסיר את לב האבן מבשרנו וישוּבו מורדיו אליו לעבוד עבודתו ויטע בלבנו אהבתו ויראתו אנס"ו אלה הדברים יהמו בקרבי כבהמות ימים וכאש קנאתי דברתי עד הנה והדן אותי לכף זכות גם הוא יהי' נידון בשמים לזכות וימחלו לו כל עונותיו כולם, והא לך טופס שאלתם:

שאלה בחולי אנוש אם מותר לגלח בחוש"מ

(ז) ראובן איש אדמוני בשרו רך ושערו צהוב עב ותקיף ומזגו חם ביותר ולכן בכל ימות השנה מוכרח להתגלח ג' פעמים בשבוע שאם לא יסתפר פניו מתחממים וכל גופו מתחמם ופורחות בכל זקנו אכעבועות הנראות לעינים ועיניו הרואות שעל ידי שלא נתגלח בחולו של מועד כשמתגלח במוצאי החג הדם שותת, ומקלח מזקנו, ואנושה מכתו, והרופאים מחמת הבקיאות שיש להם ממזגו ומחליו שעברו ושעוברים עליו תדיר מעידים שאם ישאר חס ושלוש בלי תגלחת בנקל, יבא לידי קדחת וממנה לחלאים המתרגשים כנראה מעדותן הכתוב למטה וכולי עלמא ידעי בהאי גברא שהוא מסתפר בערב יום טוב, לכן נא לשון בקשה ילמדונו רבותינו אם גברא דנא דוקא יכול לסמוך על דעת רבנו תם שהתיר במי שגלח מעיו"ט לגלח בחוה"מ הובא בטור (סימן תקל"א) ע"ש. וכבר המגן אברהם התיר נטילת צפרנים אף למנהג המחמירים וסמך על סברת ר"ת עי"ש סימן (תקל"ב).

עוד ילמדונו אם אף החולקים על ר"ת אפשר דבנ"ד מודו ל"י כיון דבהאי גברא מוכח מלתא שגילח בעיו"ט דהא מהאי טעמא דלא מוכח חלקו עליו ועוד דשאני הכא שהוא משום רפואה, ותו דעביד ל"י בצנעא ולא כפרהסיא במקום שאין רגל אדם מצוי שם בכך יבואו נא דבריהם הנחמדים כדת מה לעשות ושמכ"ח.

(ועל זה בא לפנינו גביות עדות).

והרי זו תשובת חכמי רבני אמשטרדם בצדה תשים:

בענין גילוח בחול של מועד

תשובה. ראה ראינו דברי השאלה ואת הצדדים אשר צדד השואל להתיר אם יש לסמוך על דברי ר"ת בנדון זה ונוסף גם הוא דהוי מילתא דמוכח שאם ישאר ח"י בלא גילוח והנה עלה כולו קמשונים אבעבועות פורחות ושותתות דם שיש לחוש פן יבא לידי סכנה במיני קדחות וחלאים רעים:

והנה קודם כל דבר חובה עלינו לבאר ולבער קוצים שבכרם ולסקל המסילה כדי שלא יכשלו בני אדם, ונאמר כי לענין גילוח בחוה"מ אינם מותרים כי אם אותם הנזכרים במשנה ובגמרא וזה מוסכם מכל הפוסקים והבו דלא להוסיף עלה ואפילו אם גילח בערב הרגל דלא שייך טעמא דלא יכנס לרגל כשהוא מנוול אפילו הכי אסור דלא פלוג רבנן. ואף כי ר"ת בגילח ערב הרגל נטה להתיר, כבר הכו על קדקד סברא זו כל הפוסקים חדשים וגם ישנים אשר בית ישראל על פיהם יחנו ועל פיהם יסעו, ועוד כי תמהני אם דברים אלו יצאו ח"ו מפיו של ר"ת שהי' פה קדוש דהא אמרינן בפרק ואלו מגלחין וטעמא דשאר כל אדם אסורין בעי ר' זירא אבדה לו אבידה ערב הרגל כיון דאניס מותר או דילמא וכו' אמר אביי יאמרו כל הסריקין אסורין וכו' וליטעמיך וכו' איזורו מוכיח עליו, ע"כ הרי דר' זירא הוה בעי לדמויי הא דאבדה לו

אבידה להנך דמתניתין מטעמא דאונסא ולפיכך הוה מספקא ליי' ופשיט ליי' אביי דלא דמי הנך דמתניתין לההיא, מטעם דלא מוכחא מילתא ולא מיגליא לכולי עלמא אונסי', הא הכא נמי בגילח ערב הרגל דכוותי', דמי יודע אם גילח ערב הרגל יוכל להיות עשיר ואמיד בנכסים אך לא מפני זה הוא הכרח שלא הי' לו טיפול או שכתה ערב הרגל וכמו שכתב הג"מ והגהת אשר"י והטור סימן תקל"א ע"ש.

ועוד דאפילו במלתא דמוכח אין להתיר כי אם הנזכרים בגמרא דהוי הוכחה אלימתא דהא קתני התם דרב אשי מתני בעי רבי זירא אומן שאבדה לו אבידה עה"ר מהו כיון דאומן הוא מוכחא מילתא או דלמא כיון דלא מוכחא מלתא כי הנך דמתניתין לא תיקו.

הרי בפירוש דאפילו במילתא דמוכח כי האי דאומן שהכל יודעין שאבדה לו אבדה וכמ"ש רש"י עי"ש אפ"ה מספקא ליי' וקאי בתיקו דאיסורא לחומרא והעמודים אשר הבית יוסף נכון עליהם פסקוה לחומרא כמו שכתב בכסף משנה פ"ז משביתת י"ט דמאחר דהרי"ף הרמב"ם והרא"ש השמיטוהו הא דאומן ס"ל לחומרא וכן כתב בב"י סימן תקל"א וכתב שגם הנ"י סבירא ליי' דכיון דסלקא בתיקו אזלינן לחומרא עי"ש ואף כי מרן מוהריק"א ז"ל תמה על הרמב"ם והרא"ש מכל מקום בהשקפה מועטת בדברי הגמרא מתיישבת תמיהתו אך אין כאן מקומו, מ"מ הדין הדין דין אמת דאפילו

בהאי הוכחה אין להתיר לפי דעת הרי"ף הרמב"ם והרא"ש והנמוקי יוסף ורבינו הב"י זלה"ה.

ואעפ"י שהא"ז נטה להתיר בההיא דאומן כבר נתבטלה סברתו ברובא דמנכר רוב בנין ורוב מנין ואפילו היו הם המתירים והוא האומר אליהם היינו שומעין כל שכן כי הוא המתיר והם האוסרין דאית לן למיפסק כוותיהו ואם בהוכחה גדולה כי האי אזלינן לחומרא כל שכן בדליכא הוכחה דמי יודע אם ודאי גילח ערב הרגל דודאי אזלינן בי לחומרא ואין להקל כלל. מכל אלין מילי מעלייתא וראיות ברורות נראה לעין כל שסברת ר"ת בזה אין לה שורש וענף והם כי לא להזכיר אלא דבכל גוונא אין לגלח בחוה"מ כי אם אותם שהוזכרו בגמרא וכל הבא להתיר במקום שאמרו לאסור ראוי לנזיפה, כי נזוף ועומד הוא ואנו בעניותנו אין לנו כח לגרוע מדברי רבותינו ז"ל ולא להוסיף עלי"י כי אם להחמיר למגדר מילתא ומאחר שסברת ר"ת הוה כלא הוה אין מקום לצדד הצדדים שצדד השואל אם יש לסמוך על דברי ר"ת או לאו והגם שהרב מגן אברהם פסק להתיר בנטילת צפרנים בח"מ אם נטלן קודם הרגל לאו דסמך על דברי ר"ת אלא הכי קאמר כיון דחומרת נטילת צפרנים בחול המועד הוי חומרא ומנהג בעלמא, דהא מדינא שרי לפיכך נראה דאם נטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ הוי חומרא ומנהג בעלמא דהא מדינא שרי לפיכך נראה דאם נטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ דעיקר המנהג נתייסד כדי שלא

יכנס לרגל כשהוא מנוול וכיון שנטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ וראי' דאית לחלק כן דר"ת אפילו במילתא דמדינא אסור עשה חילוק זה בין גילח קודם הרגל ללא גילח ומשום דהוי במלתא דמדינא דגמרא אסור אין חילוקו עולה יפה אבל במלתא דמדינא שרי יש לחלק כאמור וקל להבין.

אמנם מטעם המורסות והאבעבועות אשר פורחות בזקנו של ראובן בעבור עליו ח"י בלא תגלחת נשוב ונאמר כי מתוך עדות הרופאים נראה שאם ישאר ח"י בלא תגלחת יבא לידי קדחת וחלאים בר מינן ומתוך השאלה נראה שלא בא עליו שום קדחת אף שעברו ח"י שלא גילח את זקנו איברא שהי' הדם שותת מזקנו ואנושה מכתו כמו שבא בשאלה אבל עדיין לא בא לידי קדחת ואפילו הרופאים אינם מעידים שבא לו שום קדחת מזה אם כן איפא לדבר שלא הי' מעולם אין לנו לחוש חששות הרופאים להתיר ואדרבה המה ראו שכבר עברו עליו ח"י בלא גילוח ולא קפץ עליו שום קדחת וקרוב הדבר ויכול להיות ודאי שבכל פעם ופעם יקרה לו כן הן מצד הטבע שכרוב הימים הדם והתום נח מרתיתתו והן מצד כי שומר מצוה לא ידע דבר רע ולכן אין להתיר אפילו בהאי גוונא לגלח בחוה"מ.

ברם אם ראובן עלול שקופצים עליו תדיר קדחות וחלאים רעים מחמת שאינו מגלח בזמנו דהיינו קודם שיעברו עליו ח"י והרופאים הבקיאים ויראי שמים חוששים שיכול לבא לידי סכנה בר מינן, דבר זה וכיוצא בו אינו מסור לחכמים

אלא לרופאים הבקיאים ויראי ה' ית' שאם בינם למקום על פי ספרי הרפואה האמיתיים יהי' נראה להם שיוכל לבא לידי סכנה אם לא יגלח אזי ילך ראובן אצל חכם העיר או החכמים המפורסמים שבעירו ויודיע צערו להם ואחר שהרופאים יתנו עדיהן ויצדקו יתנו לו החכמים רשות לגלח דבכי האי גוונא דאיכא סכנתא סמכינן ועבדינן עובדא בשבת ויוה"כ על פי הרופאים הבקיאים ויראי השם אבל בלא רשות החכם או החכמים שבעירו עפ"י האופן האמור לא ואף כשיתנו לו הרשות בעינן דאודעי לי' שישמר ויזהר שלא יגלח בפרהסיא כי אם בהצנע וישאר בביתו מוצנע עד אחר המועד כדי שלא יכשלו בו אחרים ויבואו להתיר חס ושלום שלא במקום סכנה, ופורץ גדר מגדרן של חכמים זכרם לברכה נשיכתו נשיכת נחש, וחוינא דלית לי' אסותא, והשומע להם ישכון בטח.

נאום החותמים פה אמשטרדם יע"א.

שלמה די אוליוירה.

שלמה בכמה"ר יעקב אאיליון.

*

אזהרות מחכמי רבני וויניציא שלא לגלח בחולו של מועד

(ח) והא לך מה שכתבו חכמי רבני וויניציא אשר נמנו וגמרו להתרות בהם תחלה התראה כללית במקום תשובה לשאלתם וזה לשונם:

האלקים יודע ועד כי כוונתינו ומעשינו רצוים להגדיל תורה ולהאדירה ולמגדר מלתא בתקנות וסייגים וגדרות רז"ל שלא תצא תקלה מתחת יד שום בר ישראל כי לשמע אוזן שמענו כי יש בחורים בקצת קהלות ישראל שמתירין רצועותיהם בשאט נפש לגלח זקנם וראשם בחוה"מ דפסח וסוכות לעשות חלוקות ואמתלאות לדבריהם כאשר תאווה נפשם מאי דלא פלוג רבנן אשר לא כתוב בספרי הפוסקים ז"ל, ואפילו חולה שנתרפא בחוה"מ אין אנו מתירין לו לגלח במועד כפי הדין ובגלילותינו לא התרנו מעולם לגלח במועד אפילו חתן תורה וחתן בראשית הגם שכוונתם לשמים אפילו הכי אין לנו אלא מה שאמרו רז"ל שעל פיהם אנו חיים.

אשר על כן אנן דחתימין לתתא מתרין ומזהירין לכל אשר בשם ישראל יכונה שמכאן ולהבא לא יתיר עצמו לגלח ראשו או זקנו בחולו של מועד אלא דוקא המנויים והמפורשים בספרי הפוסקים ז"ל, ועליהם אין להוסיף, כי כך חובותינו וכך יפה לנו שלא נסור על לאו דלא תסור והשומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב ברוב עוז ושלום.

כה דברי החתומים בלב תמים מבני ישיבתנו הכללית
 שבוניציא יע"א ליל מוש"ק ח"י מרחשון שנת התס"ד
 ליצירה וקיים

שלמה בכמוהר"ר ישעיי ניצה זלה"ה.
 דוד בן כמ"ר שלמה אלטראס זלה"ה.
 משה בכ"ר יעקב לוי מו"יא זלה"ה.
 משה בכמוהר"ר דניאל מאגורו זלה"ה.

*

ט) לאפושי ותתא דרתחי דרבנן קשישאי על הך עובדא
 בישא, נהירנא כד הוינא טליא מסתופף ומתאבק בעפר רגלי
 חכמים גדולים דשרי ביה גודא רבא בגברא דהוה חתן תורה
 וגלח זקנו בח"ה, בני מלחים הם וחובלים מחבלים כרם ה'
 צבאות הם. ע"כ משפטי הרבנים הנז' צדקו יחדיו לגדור גדר
 הפרוץ מרובה, ועל העומד על עמוד התורה להעמידה על
 לאו דלא תסור יזכה לתשורי מראש אמנה, ולראות קרית דוד
 חנה, בבנינה, אמן הן הן הדברים הנאמרים באמת ואמונה,
 מן זקן ולא חכמה קנה כותב ברפיון ידים.

הקטן משולם זלמן בלא"א

כמהר"ר אברהם ברוך ז"ל מגוריציא.

*

רבני וירונא מאנטובא ורומא מכריזים שלא לגלח בחולו של מועד

(י) אלה הדברים הגיעו ובאו לידי בהיותי מתגורר בק"ק וויניציא ואמרו לי שרבני וירונא מאנטובה ורומא כתבו גם כן על דרך זה ולפי שלא באה לידי כתיבת תשובתם לא העליתם על הספר, אכן ודאי במילתא דא כל הנביאים מוכרחים להיות מתנבאים בסגנון אחד, כי למפורסמות ופשוטות אין צורך להביא רא"י, כי ידעתי גם ידעתי שאם הדבר הזה הי' בא בדור של קנאים האדירים הקדושים אשר בארץ החיים המה, היו מרעישים העולם ומלואו והיו דנים אותם בדיני קנסות, והיו יוצאים לקראתם בדברי כבושין להכריז עליהם במקהלות רבבות ישראל, עד אשר היו מקבלין עליהם דברי חברות, כאשר מובטח אני שכן יעשו הרועים להוכיחם והם גם הם יקבלו התוכחת כי גמירי ישראל קדושים הם לולי שאור שבעיסה המעכב עד שיקוים מקרא שכתוב ונתתי לכם לב בשר.

*

שאלות ותשובות בענין יין נסך

(יא) מעשה שהניח ישראל חבית של יין צמוקים בבית אחד מהחצר והניח המפתח ביד הנער, והנער נתן המפתח ביד האיננו יהודי שומר פתח החצר, ובתוך הבית ההוא יש דברים אחרים שהם נתונים ברשות השומר שאפילו יכנס שם אין דובר אליו דבר למה נכנס, והיין הזה עדיין לא נגמר אלא שהצמוקים אחר שנשרו במים ג' ימים ודרסו אותם ברגל בתוך גיגית גדולה והחזירו הצמוקים בתוך החבית כדי

שיעלו החרצנים והזגים למעלה והמים למטה, ובאותו הזמן הוא מה שנשאר המפתח ביד הא"י אף שנתעכבה בידו יום ולילה, הוכיח והעלה להתיר יין זה ע"ש (שם קפ"ד).

יב) יהודי א' שהביא" כמה חביות יין בלא שומר יהודי רק בחתמת החביות והחשוקים ולא מונחת בשקים דטען שכן נוהגים בקהלתו הורה לאסור לבני הקהלה שיעשו כמנהגם שהוא להחמיר ולא כפי המנהג הקהלה שהובא ממנה היין שנהגו להקל, אך להיות כי היהודי קבל עליו בחרם שלא הי' יודע מתיקון של קהלה זו לכן קנסו אותו שימכור היין ההוא מבלי שירויה בו כל עיקר אלא דוקא לפי הערך שקנהו והתוצאות שהוציא עליו עי"ש (בית הלל ק"ל).

יג) משרת נאמן של ראובן שהגיד לרבו בימי התשובה דרך וידוי וחרטה איך יום א' בתחלת החדש כשהי' במרתף היין עם האומן לתקן את החביות כנהוג שמע קול צעקה ברחוב משריפה ויצא והלך לו לראות והניח את האומן שם, וכשבא מצאו שכור, ואף שנתכעס על האומן הכחיש שלא נגע אך כשבדק החביות מצא שתיים מהגדולות חסרות כמו שיעור

(ה) הערת המחבר: עי' בשו"ע (סי' ק"ל) בט"ז (סק"ו) ובש"ק (סקט"ז) כתב דבמקום שנהגו להקל בחותם אחד מותר ועי' בשו"ת זכרון יעקב (סי' ט') שכתב דזה רק בדיעבד עי"ש וע"ע בשו"ת נוב"י מה"ת חיו"ד (סי' ע"א) ובשו"ת דגל אפרים (סי' ל"ד).

מדה מה שאין כן דרכן להחסר ונתן המשרת אמתלא לדבריו שמה שלא הגיע עד עתה הי' מחמת הפחד ומורא של רבו שלא יכעוס, אך עתה כי באו ימי השילום וקרבה עת פקודת יום הדין שלא רצה להכשיל את הרבים. העלה דפלגינן דיבורי' ועל החביות הנמצאות עדיין במרתף מאחר שניכרים דברי אמת וראובן מאמין למשרתו ודאי דאנן מהמנינן לי' ואין ללמד לראובן שיאמר בפה שאינו מאמין ומאחר שנתן אמתלא לדבריו נאמן הוא לאסרן וכמ"ש הב"י סימן קכ"ז בדין נתנסך יינך, אך אותן החביות שכבר מכר ראובן קודם שהגיד המשרת מאורע זה ודאי אינו נאמן לאוסרן על הבעלים שאינו בידו, ושם יבאר הדין אם המעשה הי' בחבית א' ומכר חצי' והניח חצי' אי פלגינן דיבורי' ונחשבים כתרי גופי דפלגינן או נימא דלא שייך בזה לומר פלגינן כי איך נפליג בחבית א' וממ"נ אם נגע הכל נאסר אם לא נגע אין כאן מקום לשאלה וע"ז צדד פנים לכאן ולכאן עי"ש (חות יאיר ע"ז).

יד) הורה שאין להתיר בשום ענין אותו היין מר שמשימין לתוכו לענה שנקרא בלשון אשכנז ווערמו"ט ויין כשנגע בו העובד כוכבים והוכיח לא' שהגיס לכו בהוראה ורצה להתירו מכח ההיא דקי"ל יין מר אם נשתנה טעמו אין בו משום יי"נ ופי' מה ר"ל יין מר שנשתנה טעמו עי"ש וכן הורה גם כן לאסור הצ"צ סימן ע"ד כל ששם יין עליו אסור במגע עובד כוכבים עי"ש (שם קי"א).

טו) עוד למד זכות עמ"ש לקנות גיגיות מלאות ענבים דרוכות בבית הא"י אף שלא מצא טעם ברור להתיר ור"ת שהחמיר עכ"ז צדד להקל עי"ש וצ"צ י"ב נוטה יותר להחמיר עיין מש"ל בדף כ"ח ע"ד (שם קי"ד)!

טז) איש חיל שאמר ליהודי שישתה עמו יי"נ או יקטע את אזנו. הורה דאם הדבר הי' דרך גיזום דברים בעלמא ודאי שאין ראוי למהר לשתות ואם יוכל להציל עצמו בנתינת ממון חייב לפזר כמעט כל ממונו ולא לעבור, אך צדד להקל אם באמת הי' ירא לנפשו שיעשה כאשר זמם מאחר שהוא

(הנה בשו"ע סי' קכ"ג סעי' י"ט כתבו גיגית מלאה ענבים דרוכים, ועיין בש"ך ס"ק לו דכ"ש אינה מלאה, ובס"ק ל"ז כתב על מה שכתב המחבר דרוכים וצ"ע דבאשרי משמע דאפילו באינם דרוכים יש לאסור עיי"ש, ואולי דרוכין הוא לא דוקא עכ"ל, ועיין בחזו"א יו"ד סי' מ"ו סק"ב שכתב על דברי הש"ך, ולכאורה לא מקרי המשכה דדוקא כשכבר נדרך ויש כאן יין, ואז הסיבון מלאכה חשובה, וכששולה כוס אחד חשיב מלאכה בכולה וחייל שם יין על כולו, אבל בענבים שלימות אף אם ידחוק בהם כוס עד שיסחק כוס יין, אין על הנשאר שם יין שאין דעתו על הנשאר כלל, והנשאר חשוב כשאר יין הדולף על הענבים, שאין בהם דין יין לענין יי"נ וכו', ודברי הטושו"ע דוקא וכן צריך לפרש לשון הרא"ש עכ"ל .

עובד כוכבים ובעל מלחמה והאזן הוא אבר שתלוי בו חוש והעבד יוצא בו לחירות עיין שם. ועל כל זה צדד להחמיר (שם קפ"ג). מי שגבה יין נסך בחובו אם קבלו ישראל אסור בהנאה ואם הניחו ברשות הא"י ומכרו ישראל מותר שאפשר להערים מפני הפסד עיין שם באורך' (שי למורא י"ז).

יז) מרתף של יין שנפל ממנו כותל א' ונכנסו גנבים בלילות וכיון שהרגיש הבעל הבית שהי' דר למעלה בעלי' הלך למרתף לראות וברחו הגנבים ומצא חבית אחת של יין פתוחה ונאר חציו מלא יין ולא ידע אם היו הגנבים ישראלים או לא הורו להתיר את היין אפילו בשתי' ואפילו בעיר שרובה א"י, שהרי כיון שאינו מגיע הברזא והנעורת לחציו של עובי שולי החביות אין כאן שכשוך כלל דהנשאר בכלי מותר אפילו בשתי', ודלא כמוהריק"א דפסק להחמיר ולהיות הפסד מרובה יש לסמוך על המקילים דלא החמיר לאסור המחובר עי"ש דף מ"ח ומ"ט" (מקור ברוך ל"ג).

יח) יהודים שעשו יין תוך גיגיות של א"י אחר שהוכשרו כהלכתן והגיגיות היו בתוך בתי הא"י ובימי החג חתמו פי

ז) עי' ברמ"א (סי' קכ"ג ס"א) ובפ"ת (סק"א ובתשו' פרי תבואה (סי' א') ובשבילי דוד (סימן קכ"ג סק"ב) שמבאר ענין זה באריכות.

ח) בענין זה עי' בשו"ע (סי' קכ"ט סעי' י"א) ובשו"ת טוטו"ד (ח"ב סי' כ"ז).

הגת עם אדרת אחת קשורה וחתומה וגם פי הברזא חתומה אם יש לחוש לאותו היין מאחר שבנקל יכול הא"י להוציא יין מבין הנסרים באופן שהיהודים לא יוכלו להדגיש. הורה פנים לאסרו אך סוף דבר הסכימו להתיר מאחר שהגיגיות הם מלאות ופקוקות אין כאן תורת יין ליאסר במגע עובד כוכבים ולחוש חששות רחוקות דאית בהו טרחא יתירא להנוגע לא חיישינן לזיופא כי הסכין אינו נכנס בנקל תוך עובי הגת שהנסרים שלו הם גסים ועביין קרוב לג' אצבעות ולכן אין לחוש עי"ש. ועיין צ"ץ י"ב דנוטה להחמיר. ועיין חות יאיר קי"ד (שם ט"ל).

עיין במעשה שהי' מתערובת ס"י עם י"כ דיש מי שרצה להורות דקמא קמא הוה בטיל עי"ש והוא ז"ל נטה להחמיר.

ועוד שם בישראל ששלח יין למרחקים תוך החביות ובאמצע הדרך הוצרכו הספנים להעביר היין מספינה לספינה ובאותו מקום לא היו בנמצא ישראלים רק א"י א' שמקבל החביות והוא הי' נטפל בהן להעבירן לספינה האחרת ולשלחם למדינה אחרת וזה הא"י כתב לישראל שידע שקיבל חביות היין דשייכים לו וכשהגיעו החביות לשפת הנהר שהיתה חבית א' מטפטפת כמעט ד' רביעים ושהי' רוצה לערות אותה לחבית אחרת רק לפי שידע מנהג ישראל שאז הי' נסך שלכך הוכרח לסדק ולתקן השברים עם נעורת של פשתן ולחתים המקומות ההם בחותם שלו עכ"ד הצעת המעשה והרב חזר על כל הצדדים והורה להתיר היין הלזה

ובפרט אם יש בו צורך מצוה לקדושא ואבדלתא או הפסד אם ימכרנו לא"י יש להכשירו וכו' עי"ש תוך תשובה (עבודת הגרשוני ג"ז).

יט) יורה להתיר חביות של יין שהניח הישראל ביד הא"י עם משרתו והודיע שהוא מפליג גם מסר לו שמירת היין יען הכל תלוי בטרחא מרובה כי לא טרח ומזויף ומאחר שחבית זו לא הי' באפשר לפותחו כי אם ע"י טורח מחמת כי פקק העץ הדוק ומהודק כ"כ שא"א להוציאו כי אם בטורח גדול נחשב כחותם א' ושאר החששות הן רחוקות עי"ש דמכלל הן אתה תשמע לאו דאיסורא איכא אם הברזא היתה ארוכה דחיישינן דלמא נגע א"י להנאתו ושתה ממנו ונאסר כל היין כמ"ש הצ"ץ סימן פ"ז ועי"ש בנדון דומה לזה שהעמיד היין מופקד אצל א"י חתום חותם א' ש"י רק מקום שהברזא היתה תחובה לא הי' חתום עי"ש דשרי בדיעבד ועוד בסימן קט"ז בדין יין שהי' מונח במרתף הא"י במפתח בלא חותם תלה הדבר אם הישראל עשה דבר זה להניחו שם מדעת עצמו או ע"פ הוראת מורה שלא הגיד לו המורה שלכתחלה תרתי בעינן חותם ומפתח או שני חותמות אבל במפתח לחוד לא סגי כלל עי"ש כי טוב להיות נזהר בהוראה כי כתב תוכחת מגולה לחכם אשר הי' עומד על ההוראה איך נתעלמה ממנו הלכה ושהי' ראוי לקנסו עי"ש ובפרח מטה אהרן ח"ב סימן י"ד (שם צ"ח).

(כ) יבאר דין א' שאמר לשנים נתנסך יינו של א' מכם ואינו יודע איזה מהם הוא והם שותקים אם הוא נאמן או לאו ויטה להקל משום דהרי זה קול ושוברו עמו שהרי אומר אני יודע והוי כאלו הכחישוהו ושתיקתם לאו כהודאה דמיא היכא דהעד עצמו מסופק עי"ש דמתארך בביאורו מענין לענין כמנהגו (בית יעקב ק"ן).

(כא) יבאר דין ראובן ושמעון שהיו שותפים במשא ומתן וקנו חביות של יין בשותפות ונפלה קטטה ביניהם ואח"כ מצא שמעון שא"י שכשך ידו ביין וא"ל שראובן צוה אותו לעשות כן ויש עדים שמעידים שאמת הדבר שראובן א"ל שינסך היין להכעיס את שמעון העלה לענין איסור דודאי הוי נסך מאחר שהי"ל בו שותפות וחייב ג"כ לשלם והורה פנים לומר דיהי' פטור מלשלם עי"ש דיאריך הביאור בשאר פרטי דינים ובס' נשאל דוד נ"ז מכ"י (שם קנ"ו).

(כב) יבאר דין מרתף שהיו בו ג"ח יין ונגנב משם כסף וזהב ואח"כ נמצאו החביות פתוחות העלה דברוב גנבי א"י אסור היין אבל במקום שנוהגים להצניע הממון בחביות אפילו ברוב גנבי א"י אין לאסרו ובזמן הזה שאין מנהג להצניע אין להתיר אלא ברוב ישראל או שיש חצר מיוחד ליהודים עי"ש משא ומתן על דברי הפוסקים (שם קמ"א).

(כג) יבאר להחמיר דין הנוהג פרישות שלא לשתות ס"י בתוך ביתו ועירו אבל בהליכתו בדרכים נוהג קולא ושותהו דאע"ג דיש פנים להקל ולהאמין אותו היכא דאומר מיין זה

הכשר שבביתי אני שולח לך עכ"ז דעתו ודעת גדולי ישראל דהיו אתו עמו הסכימו להחמיר שלא להאמין אותו מאחר שלדעתו הנוהר בו אינו נוהר אלא דרך חומרא וחסידות אף אנו נחמיר בנאמנות שלו עי"ש ובסימן מ"ט ובסימן ס"ט האריך ע"ד הנאמנות של החשד בס"י ומעיד על יין כשר דכל זמן שאין לחשוד הוזה המעיד על כשרות היין שום צד הנאה תועלת וריווח כלל אם יאסר היין ההוא שמעיד עליו או לא יאסר כיון דאין אדם חוטא ולא לו יש מקום להקל עי"ש ובסימן קע"ה ובשו"ת חו"מ איסרלש קכ"ד המקיל בנאמנותם של השותים ס"י שיהיו יכולין להעיד על כשרותו לנהגין בו איסור. ועיין בפרח מטה אהרן ח"ב סימן נ"ז דהחמיר שלא להאמין לראובן ששתה ס"י בשעת החירום ואח"כ עשה יין על ידו ובא למכור אותו לישראל ונתקבל עדות שתייתו והי' טוען כי הוא מתחרט על מעשיו ושהיו בשעת הבלבול ועכ"ז לא הועיל לו ואסר את היין שלו אם לא אחר שישוב בתשובה שלמה כמ"ש הפוסקים עי"ש (דב"ש נ"ה). יעיד על התפשטות המנהג להתיר בהנאה אותו הסם הנקרא קרימו"ר די טארט"ארו שר"ל תמצית היין שנקרש מאחר שאין בו הנאה לחיך עי"ש (שם ס"א).

כד) יורה להחמיר שלא להשתמש בכלי חרס שנתבשל בו סתם יינם בחמין אפילו שעברו עליהן י"ב חדש ומאחר שראינו שלא נשמט מקולמוס שום פוסק לכתוב היתר זה דעברו על הכלים י"ב חדש אין לנו להקל עי"ש. ובח"א מס'

פרח מטה אהרן סי' נ"ז בדין מים שרופים שהוציאום בכלים של עובד כוכבים ותחלה הכשירו בהגעלה היורה של נחשת ושאר הכלים וגם מכסה היורה שהי' כלי חרס וכל הכלים הללו עברו עליהן י"ב חדש שלא נשתמשו בהם עובדי כוכבים הנה שם הביא תשו' הריב"ש רנ"ח והרדב"ז רצ"ט בענין המים שרופים של א"י דאסורים ואיסורן כיון נסך וכלים של המים שרופים של א"י אם יש בהם בנותן טעם לפגם דהרמב"ן סבר דיש להם דין נטל"פ והרא"ש דחה סברא זו דלאו הרמב"ן חתים עלה ודוקא גבי בישול אמרינן נותן טעם לפגם אבל גבי יין ישונו הוא משביחו והר"ן כתב דדוקא גבי כוסות של יין הוא דהתיר הרמב"ן אבל כלים שמכניסין בהן היין לקיימו ישונו בהם הוא משביחו והמחבר הקשה על הר"ן וכתב דכיון דהרא"ש והר"ן והריב"ש החמירו גם על דברי הת"ה ראוי להחמיר אך בסוף כתב דממ"ש הת"ה בשם הא"ז יש להתיר כיון דהוא שכר ולא יין, גם ממ"ש הש"ך סי' קל"ה ס"ק כ"ט העלה להתיר מים שרופים אלו ודאין כאן איסור אלא גבי יין ולא גבי שאר משקינן עי' שם (שם קנ"ג).

פרק ז

בענין סתם יינם

יזהר האדם מאד מסתם יינן של גוים, אף לאיזה קצת חולה ר"ל. וכדי לעורר את לב האדם בזה, אציגה נא לפניך מאמר אחד קדוש מזוה"ק, ותסמר שערת בשרו של אדם מפחד לבבו אשר יפחד מגודל העונש ר"ל. וז"ל פרשת שמיני" דף מ' ע"א:

(ט) העתקת הזוהר ללשון הקודש:

בוא וראה, כל מי שאוכל מאלו מאכלות האסורים, מתדבק בצד האחר, ומתעב נפשו וגופו, ורוח הטמאה שורה עליו, ומראה עצמו שאין לו חלק באל העליון, ואינו בא מן הצד שלו, ואינו דבוק בו. ואם יוצא כך מעולם הזה, נאחזים בו כל אלו האחוזים בצד הטומאה, ומטמאים אותו, ודנים אותו כאדם שהוא מתועב מאדונו, מתועב בעולם הזה ומתועב בעולם הבא, ועל כן כתוב "ונטמתם בם" בלא אלף, כי לא נמצא רפואה אל התיעוב שבו, ואינו יוצא מטומאתו לעולם. אוי להם, אוי לנפשיהם, שלא יתדבקו בצרור החיים לעולם, כי נטמאו, או לגופם, עליהם כתוב: "כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר וגו'". רבי יוסי פתח ואמר: "כל עמל אדם לפיהו וגו'". המקרא הזה נאמר על השעה שדנים לאדם בעולם ההוא, שכל הדין ההוא וכל מה שסובל בעולם ההוא, שנוקמים ממנו נקמת העולם,

גוי עע"ז דאיהו מסאב ומאן דקריב בהדי' יסתאב כד יקרב
 ביין דישראל הא אסתאב ואסיר כו' ומאן דשתי לי' אסתאב
 רוחי' ואסתאב איהו ולית לי' חולקא בעלמא דאתי כו', אתר
 דההוא יין דמנטר שרי', הוא לא נטיר לי' לא יתנטר הוא
 לעלמא דאתי, הוא סאיב לי' וסאבון לי' בההוא עלמא, לא
 יהא לי' חולקא בההוא יין דעלמא דאתא, זכאין אינון ישראל
 דנטרי למאן דמנורא דמקדשא למלכא בנטירו עלאה דא,
 זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי עכ"ל. ועתה ישראל,
 מה זאת עולה על לב האדם להורות לפניו היתר, אף לאיזה
 חולה קצת, לשתות מסתם יינם שבוודאי נגע בהם גוי עע"ז,
 שאסרו לנו חז"ל באיסור גמור כ"יין נסך, ומבואר במאמר
 הזוה"ק הנ"ל, יין זה שנגע בו גוי אף שידוע שלא נסך אותה
 לע"ז מיד שנגע בו נטמא ואסתאב והנפש הנוגעת בו תטמא
 מיד בעולם העליון ולית לי' חולקא בההוא עלמא. ובעוה"ר
 רבים בני תמותה אינם שמים על לב להיות זהירין בזה,
 ולאיזה קצת חולה, אף שיש יין כשר בעיר, שותים סתם יינן

[כל זה הוא] "לפיהו" - בגלל פיו, שלא שמר אותו
 וטמא את נפשו, ולא התדבק בצד החיים בצד ימין.
 "וגם הנפש לא תמלא" - לא תשלים דיניה לעולם
 ולעולמי עולמים, דבר אחר: "לא תמלא" - לא תהא
 נשלמת לעולם לעלות למקומה, משום שנטמאת
 והתדבקה בסיטרא אחרא. רבי יצחק אומר: כל מי
 שנטמא בהם, כאלו עובד עבודה זרה, שהוא
 "תועבת ה'".

בשביל שהוא יותר חזק וחסון, ולא חסים על נפשם היקרה לאבד בשביל זה חלקם בעה"ב, והי' החסון לנעורת, נעור וריק מעה"ב מכל וכל ר"ל. ודי בהערה זו. (מס' יסוד ושורש שהעבודה)

ב. ואם נזדמן לו יין שהוא חשש של סתם יינם, ומכש"כ אם הוא ודאי סתם יינם, וכן פת עכו"ם הנה בפת ויין האיסור משום חתנות שהוא לאו דלא תתחתן במ, וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, וא"כ הנוזהר מזה מקיים הלאו דלא תתחתן במ (דברים ז, ג). ויש פוסקים דסבירא להו דסתם יינם גזרו משום יין נסך, ולכך איסורו אפילו בהנאה, ועיין ביו"ד סי' קכ"ג ס"א ובט"ז שם, אז הוא שורש מן הלאו דלא תביא תועבה אל ביתך (דברים ז, כו) או לא ידבק בידך מאומה מן החרם (שם יג, יח). וכן פת עכו"ם משום חתנות, וע"ד כונה הנ"ל.

ג. ובענין יינות רבו המכשולים בעוה"ר ע"י קלי דעת, עיין בסה"ק יין המשומר גודל האיסור ופגם הנורא והעצום בשתיית סתם יינם ח"ו, וכתב שם וכן בשלה"ק בשם רבינו מנחם הבבלי, כי אפי' ע"י הסתכלות העכו"ם על היין אין ראוי לשתותו, וכן נהגו חסידים ואנשי מעשה. ומובא שם שהנוזהר בזה זוכה ליין המשומר בענביו שמשמח אלקים ואנשים. וכתב שם ומתמי' אני על אותם שמקילין בזה. ועיין בסה"ק יין המשומר ע"פ סוד, והטעם הוא מפני כשתפס העכו"ם בשכלו את היין, נפגם ונפסל אז מפני גודל קדושתו

ומעלת היין. ובזוה"ק פר' שמיני מובא שמי שאינו נזהר ביינות, יסתאב איהו בהאי עלמא ולית לי' חולקא בעלמא דאתי, ולא יתנטר לעלמא דאתי, וטמא טמא יקרא בהאי עלמא ובעולם העליון, ולא יזכה ליין המשומר. וכתבו המקובלים שענשו שמתגלגל בחמור¹. וכן כשהוא בדרך אין לשתות שכר בבית מזיגה של עכו"ם ששייך בו משום חתנות, כמובא ביו"ד סי' קי"ד, רק צריך להוציא השכר חוץ מבית עכו"ם ואז ישתה, ועיי"ש ובמפרשים. (מס' שוה"ט).

ד. וסתם יינם פשתה המספחת בכמה מקומות דיש מההמון רבים שתו בפרהסיא, וגדולי הדורות הפליאו להזהיר על זה וכמה גאונים החרימו ע"ז, מרן ובית דינו, ובית דין הגדול שבשלוניקי וטורקיא, והגאון מהר"ר ליווא נשאו נהרו"ת קולם לבזויי ולאלטויי ובגזירת חרם, וכמו שבאו דברים בדפוס בספר יין המשומר. ואמרו בזוה"ק דמי ששותה סתם יינם מאבד עולמו ואינו זוכה לעוה"ב. ומלבד איסורו דחמיר השותהו נלכד בחרם גאוני עולם רחמנא לצלן. (מס' לב דוד להחיד"א זל"ה פרק ט"ז)

ה. ועוד אעוררך עכשיו דפקרי עלמא בעוה"ר להזהר מנגיעות יין של מחללי שבתות, כמובא בתשובת הריב"ש

(י) עיין לקמן בפרק יג מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ו, הפרק הזה נשמט בדפוסים האחרונים מפני הצענזור, ונדפס בדפוסים הראשונים.

שדינם כגוי גמור לנסך יין, וכן הוא בנקה"כ סי' קכ"ד בשם מבי"ט והרשב"א. ויש דעות כי אפילו לא חילל שבת רק פ"א בפרהסיא, אז מנסך היין מכאן ולהבא. וכתב בסה"ק ייהמ"ש, שפ"א שזה הרה"ק ר' חיים וויטאל יין ממומר לדת ישמעאל וחזר בתשובה, רק לא השלים עדיין תשובתו, וראה האר"י הק' על מצחו אסור יי"נ, וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים במס' יין עש"א. וכתב ביהמ"ש כי ע"ז נקרע סגור לבבנו כי מומר לדת ישמעאל שרוב גאונים ס"ל דמותר היין בהנאה, והוא גם עשה תשובה, רק שלא נגמר עדיין תשובתו וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים. אם כן דע אחי מה זה שמירות היין, ואשרי חלקו למי שהוא בריא ובעל כח ויכול למנוע לגמרי משתיית היין לבד מקידוש וגם זה בשמירה כראוי. והראו לי בסה"ק הראב"ן שפ"א שזה גוי קטן יין בכלי וסבור שהוא נגוב, אבל לא הי' נגוב כדבעי, והותר לשתות לחתנו בכלי שנשתאב דרך נצוק מהחכיות, והראו לו בחלום שנכשל באיסור יי"נ, ועשה תשובה ע"ז וגם השותים. וא"כ מה יענו ע"ז המוכרי יין שאין נזהרים בזה כ"כ לרחוץ הכלי בטוב. (שוח"ט).

ו. והנה בעו"ה בענין שתית סתם יין העולם פרוץ, רבים מתפרצים לגמרי ורבים ישתו בכואם לבית אכסניא וחתם היין בחותם ישראל שותים ובעו"ה רבו מומרים המזייפים או לוקחים חותם מישראל עני המהדר בפתחים אם יתנו לו יותר ממחירו ימכרו לו חותמו, ורבה המכשלה. וכבר גדרתי לבל

יסמוך בסביבות האלו על חותם לבד כי אם שיהי' מונח אצלו כתוב בכ"י מיהודי וכו' ויהי' סר המכשלה. כי לולי כן הרי זה סתם יין. ואל יהי' עון זה קל בעיניכם. וכבר העידו שכל מי שפרוץ בשתית י"נ לבסוף נכשל בבעילת בת אלה' נכר, וכבר אמרו על יינם משום בנותיהן. וגזירה זו היא גזירה קדומה, ופסוק בדניאל אשר לא יתגאל ביין משתיהם. ובזו השבתי לנוצרים שאומרים שאנו מחזיקים אותם לטמאים במניעת מגע ושתיית יינם, ואמרתי הלא גם אצליכם מה שנאסר בקונסיליא, א"א להתיר עד שיהי' קונסיליא אחרת, ודבר זה נאסר בקונסיליא בדניאל הנביא בצירוף חנני' מישאל ועזרי', ומי יבא להתיר, והלא הם היו נביאים וחכמי קדם ואסרוהו ומי יבא להתירו, ובעו"ה עתה רבים פורצים בזה, בושנו מכם, איך תאמרו בכל הסליחות מ"ש לדניאל וכו' מי שענה לחנני' מישאל ועזרי' וכן אומרים דניאל שוע לפניך וכו' והלא עוברים לגדרתם אשר קיימו וקבלו מבלי להתגאל ביין משתיהם.

ודעו כי יש שני מיני משחיתים ארי' וכלב כמ"ש הושיעני מפי ארי' וכן מיד כלב יחידתי, והשותה יין של עכו"ם נדון מפי ארי' כי הוא עוז שבחיות ויין עז בצמחים, ולכך אמרו במדרש בנח ששתה יין שהכישו ארי', והשותה י"נ נדון בגהינם של שלג כי יין מוליד חומו, וכאשר אמרתי סופו לבעול בעילה אסורה. ויוסף אלו שתה יין במצרים לא הי' ניצול מפוטיפרע, אבל אמרו נזיר אחיו שנדר נדר שלא

לשתות יין זולת אחיו שאינו מטמאים במגע, לכך ניצול מעון זה. ולכך נאמר זכו נזירי' משלג, כי ע"י נזירות מייך ניצולים מגיהנם של שלג. ולכך נאמר בבניהו שהי' צדיק הוא הכה אתה ארי בתוך הבור ביום השלג, כי שניהם משחיתים כאחד כמ"ש. ולכך דניאל שגזר איסור שתי' כנ"ל נמלט מגוב אריות. וביהודה נאמר גור ארי' יהודה כי הוא ארי' בקדושה נאמר עליו כבס ביין לבושו בדם ענבים סותה. וא"כ ארי' שאג מי לא יירא לעבור ויאכלנו ארי'. אבל מי שעובר על בעילת בת נכר נענש במשחית דומה לכלב, כאמרם כלבא לאו בת משתא חמרא, אבל אמרם מה שגל כלבתא, כי הוא ממונה על תאות המשגל, ואמרם דבוקה בו ככלב בעו"ה, ולכך קראו לכלב שגל היותו ממונה על המשגל. ובמצרים שהיו ישראל פרושים מן בנות מצרים ולכך כשיצאו לא יחרץ כלב לשוננו. אבל בבית שני בעו"ה שנתערבו בבנות ארץ הי' על מזבח ככלב. ולכך מאוד צריך שמירה בזה, ודע כי זהו ראשון שישמור אדם עצמו מבלי לטמא במאכלות אסורות כי זהו מטמא כל גוף וקשה אח"כ לפרוש.

ואמרו במדרש קהלת לע"ל יכריז הקב"ה כל מי שלא אכל בשר חזיר יבא ויטול שכרו והרבה אומות שלא אכלו חזיר יבאו ג"כ ואמר קב"ה אינו בדין אלו שאכלו עה"ז שיטלו שכרן וחזר ומכריז כל מי שלא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים יבואו ויטלו שכרן ואין לך מי שלא אכל משלו או משל חבירו ויצאו בפחי נפש. ויש להביך מתחלה למה לא

הכריז תיכף מי שלא אכל נבילות וכו' ולמה הכריז מתחלה על בשר חזיר, וכי דינא הכי לשנות מכרוז לכרוז ולא איש א- ל ויכזב.

אבל יובן כי שני בחינות יש באסורי אכילות, אחד האוכלו מטמא עצמו ונפרש מקדושה וטמא טמא יקרא לכלב תשליכון אותו, ובחינה ב' שכדי שכר פרישה לכפר על הרבה עבירות, כי רואה הקב"ה שמתרחק א"ע ממותרות וחימוד ורצון ה' יעשה וביחוד שמכפר על אבי אבות החטא אכילת עץ הדעת שלא עמד בדבר התאוה לעינים קט זמן והוא מעצים עצמו מטוב המדומה, אבל זהו במה שאין טעם טבעי למניעת אכילתו אבל מה שיש בו טעם טבעי למניעת אכילתו ד"מ כי הוא מוליד חולשה ומזג רע וכדומה אין כ"כ שכר במניעת אכילתו, וכל דבר שמזיק לאדם רוב בני אדם וגוים שרים רבים נמנעים מלאכול אם יאמת אצלם ע"פ רופאים שהוא בלתי נאות לבריאות וכדומה, וא"כ די שמשג בחינה ראשונה שגופו נשאר טהור מבלי להטמא.

ז. והנה הרמב"ם במורה נבוכים בנתנו טעם למניעת דברים אסורים נתן בכולם טעם שהם מזיקים וקשים לגוף כחרבות ומולידים מזג ותכונה רעה, אבל בחזיר לא מצא דבר והודה שלא מצא בו שום טעם בעצמותו, רק דחק להיות אכילתו בצואה ומתגולל בו אלו הי' מותר אכילתו היו כל מקומות מלאים צואים וטנופת ולא הי' קרבנו קדוש. ואם כי זה טעם דחוק בעצמותו והוא רק מקרי ולא טעם בעצמותו אף כי

כשיכרסמנה חזיר מיער כי מה טעם יש בו הוא מדברי כשאר החיות ואין בו טעם הנ"ל כלל ולכך כל חורי הארץ יאכלוהו, כללו של דבר על חזיר לא מצאנו טעם טבעי וא"כ הנמנע מלאכלו שכרו הרבה כמ"ש בבחינה השני'. וזהו כונת המדרש הקב"ה מכריז אין כונתו לתת שכר מצוה זו, כי פשיטא דלא יקפח הקב"ה שכר כל מצוה ומצוה, רק כונתו אפי' עברו עבירות כמה כי אין אדם כו' רק נמנע מלאכול בשר חזיר מ"מ יבא על שכרן כי מצוה זו כדאי להגין ולכפר על כמה עבירות, ולכך לא הכריז מי שלא אכל בשר נבילות ושקצים וכו', כי זהו די שלא יתגאל ויטמא גופו, אבל אין שכרו כ"כ לכפר, ולכך מכריז על חזיר לבד מי שלא אכל אפילו בשר חזיר, אבל שאר נבילות ושקצים פשיטא דלא אכיל רק ע"ז אין שכר כ"כ כנ"ל. ואומות העולם הבינו דהכל תלוי בחזיר לחוד, ולכך הרבה שלא אכלו יבאו ליטול שכרן. ואמר הקב"ה שאין הפירוש כן, דמי שאכל נבילות ושקצים וכו' פשיטא דגופו נטמא ומה בכך דלא אכל חזיר גרוע ממנו אכל, אבל כונתו לא זו שלא אכל מאלו אף חזיר דליכא בו טעם טבעי מ"מ לא אכלו ולכך הרבה שכרו, אבל האוכלים הגרוע פשיטא דעונשו קשה, ולכך יצאו בפתי נפש, ולא שינה הקב"ה כלל דבריו רק הכונה באמרו אפילו בשר חזיר וזהו להגין על שאר עבירות וזהו פשוט. ולכך מאוד יש ליהרר באסורי אכילות ולהשגיח בשחיטה שלא יהי' ח"ו

בשר נבילה כי בזה נטמא גופו ונפשו אליו יאסוף יפול לתוך הטומאה. (נעתק מספה"ק יערות דבש סוף חלק שני)

ח. עכו"ם הנותן עיניו על היין אין בו סימן

ברכה

בספר מדרש תלפיות אות י' כתב בשם ספר טעמי המצות וז"ל: ראיתי אנשי מעשה שהיו מחמירים על עצמן שאפילו בראיית העכו"ם את היין לא היו רוצים לשתותו, אע"פ שלא נגע בו הערל כיון שנתן עיניו בו אין בו סימן ברכה, ומנהג ותיקין הוא. (טעמי המנהגים עמוד קלד)

ט. אוכל עם עכו"ם כאוכל עם כלב

אוכל עם עכו"ם כאוכל עם כלב, ונוגע בו כנוגע במת. ובסנהדרין ק"ד ע"א, כל המזמן כותי לתוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו (מס' מדבר קדמות מ' א' אות י"ד). ועי' במסכת ב"ב דף י' ע"ב, ובספה"ק יסוד יוסף פ' פא. ועי' לקמן ע' קמה.

י. השותה סתם יינם אין לו חלק לעולם הבא

איתא בשם המקובלים זצ"ל, השותה סתם יינם, נשמתו נעקרת ממקור הקדושה ואין לו חלק לעולם הבא. איתא בגמרא "יינם משום בנותיהם" (שבת י"ז ע"ב) מכאן שהשותה יין נסך ייכשל בבעילת נכרית.

יא. מאמר חז"ל, מי שהוא נזהר בסתם יינם, זוכה לשתות מיינ המשומר בענביו מששת ימי בראשית (דברי חסידים).

יב. בנים כשרים על ידי אכילת מאכלים כשרים

ושני לאומים ממעיך יפרדו (בראשית כ"ה, כ"ג). אם הילד יהי' בבחינת יעקב או עשו תלוי במה שההורים נותנים לתוך מעיהם, היינו, אם ניזונים במאכלים כשרים, צפוי שיהי' להם בנים כשרים ויראי השם, ואם אינם מקפידים ח"ו על מאכלים כשרים, מובן שגם בניהם לא יהיו כל כך מוכשרים לתורה ויראת שמים וכו' (ס"י).

יג. חרם על יינות של עכו"ם

לאחר מעשה זמרי עמד פנחס והחרים בסוד שם המפורש ובחרם בית דין העליון והתחתון שאל ישתה אדם מישראל מיינם של עכו"ם, שכל יינם הם מביאים לע"ז ולזנות (פרקי דר"א מ"ז) אמהר"ש יש נוהגין שלא לאכול גלוסקאות עכו"ם מכניסת הבציר עד חנוכה משום דמחמיצין אותן בשמרי יין וכו' (מס' מהרי"ל דף פ"א ע"ב).

יד. על ידי שתיית יין נסך מתו במיתה משונה

אם ח"ו לא ישמור האדם את עצמו ממאכלות אסורות אפי' שהוא רק איסור דרבנן יבא על ידי זה לעבירות הכי גרועות¹

(יא) מעשה נורא ונפלא, שסיפר החסיד ר' ישראל מקאליש זי"ע: הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב הי' גבאי צדקה של ארץ ישראל, והיו לו כמה משולחים, שהיו חוזרים על הערים והכפרים לגבות את המעות. בין המשולחים הי' גם החסיד ר' שרגא מסניאטין, שהי' נוסע ממקום למקום להריק את הקופות של רבי מאיר בעל הנס. פעם אחת הלך ר' שרגא למסעיו, ויבוא לעיר סעריט, וילן שם. וישכם בבוקר, ויתפלל ותיקין כדרכו, ואחר כך התחיל ללכת מבית לבית, לעשות את מלאכתו באמונה. משגמר את עבודתו בצהרים אמר לצאת מן העיר, ולהגיע אל הכפר הסמוך לפנות ערב: ויגבה שם את הכסף באותו יום, וילין הלילה, ובבוקר יקום וימשך את דרכו הלאה. וכן עשה. אך כאשר יצא את העיר, נטה בעל העגלה מן הדרך, והתחיל לתעות. הלילה הגיע, והחשך הולך ומתגבר, והם לא ידעו באיזה מקום הם נמצאים. זה כשש שעות הם נוסעים בלי הרף, ובעל העגלה אינו יודע להיכן הוא נוסע, ויפחדו מאד לנפשם.

ויהי בנסוע העגלה, וישאו את עיניהם ויראו, והנה נר מאיר מרחוק. וילכו לאור הנר, ויבואו אל בית אחד גדול ורם, שלא ראו כמותו מימיהם. ויבט בעל העגלה סביבו

ויאמר: "אכן יש בית במקום הזה, ואנכי לא ידעתי. כל ימי נסעתי במקומות האלה ובקי אני בכל הדרכים והשבילין, בכל הבתים והאכסניות הנמצאים בסביבה זו, ואת הבית הזה לא ראיתי עד היום הזה". וירדו מן העגלה, ויבואו אל הבית פנימה, וימצאו שם את משרתי הבית, והם מלובשים בגדי אשכנז, שלא כמנהג המקום. ויהי כאשר דרכה כף רגלם על סף הבית, ויגש אליהם משרת אחד וישאל אותם: "האם רוצים אתם ללון פה?" ויענו שניהם ויאמרו: "כן", כי רוח גדולה וגשם חזק בחוץ, ואי אפשר הי' להם ללכת בדרכם הלאה.

כשמוע המשרת את מענה פיהם, הראה להם חדר מן הצד, ואמר להם להכנס לתוכו. נכנסו לתוך החדר, וראו לפניהם תנור חם, שלחן ונר דולק עליו. וישבו אצל השלחן לנוח מעמל הדרך, ולבם מלא פחד ורעדה. ויהי בשבתם בחדר, והנה נפתחה הדלת לפתע פתאום, ושתי "פריצות" ויהודי אחד, חבוש ספודיק על ראשו, באים החדרה, ויושבים על יד השלחן. ותאמרנה הפריצות: "משרת! הבא שלש כוסות יין". וילך המשרת ויבא את היין. ותשתינה הפריצות והיהודי ישב על ידן ולא שתה. ותאמרנה אליו: "מפני מה אין אתה שותה?" ויען ויאמר: "אסור לשתות יין נסך". ותאמרנה אליו: "ומדוע שתית אז?" וידום היהודי. כאשר ראו הפריצות, שאין בפיו מענה, ויכו אותו על הלחיים מפה ומפה, ויקומו ממקומם, ויצאו שלשתם החוצה. כשיצאו מן החדר, חיל ורעדה אחזום, ולא ידעו מה לעשות, אם לצאת מן החדר או להשאר בפנים. אחרי ישוב הדעת

אמר ר' שרגא אל בעל העגלה: "לא נחז מן המקום, אך נשב יחד ונחזיק איש ביד רעהו עד יעבור זעם". כעבור חצי שעה, באו עוד הפעם הפריצות עם היהודי ההוא, ישבו על יד השלחן, וצוו למשרת להביא יין כבראשונה. המשרת העמיד לפניהם שלש כוסות יין, הן שפכו את היין לתוך גרונן, והיהודי לא נגע בו. וכששאלו אותו, ולמה שתה אז, ולא ענה להן מאומה, הכוהו שוב על לחייו, ויצאו אתו יחד. ר' שרגא ישב על מקומו והחזיק בידי בעל העגלה, ראה את הכל, אך מרוב פחד הדבור אין אתו. הוא רצה לקרוא "שמע ישראל", אולם לא הי' יכול להוציא הגה מפיו. כאשר נכנסו בפעם השלישית והתחילו להכות את היהודי, על אשר לא רצה לשתות עמהן יחד, פנה היהודי אל ר' שרגא ואמר לו: "ר' שרגא! למה אדונו מחשה? האם כבודו אינו יודע מי אני? הלא אני פלוני בן פלוני. ככה הן נוהגות בי יום יום, ואני מבקש מכבודו, שיזכיר את שמי לפני הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב". בצאתם מן החדר בפעם השלישית, נשמע קול קריאת הגבר, והכל נעלם. אין בית ואין תנור ואין נר, והם עומדים על פני השדה. עם עלות השחר, נתנו שבח והודי' לאלקים, על אשר עמד לימינם והצילם מן המזיקין.

באותו יום שב ר' שרגא מדרכו ונסע לקוסוב, ובבואו העירה נכנס תיכף אל הצדיק ר' חיים, וסיפר לו את כל המקרה, אשר קרה לו בדרך הלילה, והזכיר לפניו את שם הנפטר, שהי' יהודי תמים וכשר. הרב האזין לדבריו ואחרי כן אמר: "נכון הדבר, היהודי ההוא הי' איש כשר, אך נכשל פעם אחת בימי חייו באיסור יין

והכי חמורות כי לבו נתטמטם ועבירה גוררת עבירה, כמו

נסך. ומעשה שהי' כך הי'. היהודי הזה הי' יהודי תמים, שומר מצות ה' ומדקדק לקיימן בכל פרטיהן ודקדוקיהן, ופרנסתו היתה מן הסרסרות, הי' יוצא ונכנס בבתי הפריצים, והביא להם סוחרים לקנות את תבואותיהם ואת יערותיהם, ומדי פעם בפעם שלמו לו דמי טרחה. פעם אחת היו חייבים לו סכום גדול שכר סרסרות, ובא לביתם לקחת מהם את כספו, כי הי' נחוץ לו מאד לנשואי בתו. התעקשו הפריצים ולא רצו לתת לו את הממון, עד אשר ישתה עמהם צנצנת יין, אולם היהודי סירב ולא רצה לשתות, בחשבו כי רק לצון חמדו להם האנשים האלה, כדרכם תמיד. אולם בראותו שהם עושים זאת בכוונה, ולא יתנו לו את הכסף עד אשר ימלא את משאלת לבם זו, השיאו יצרו, שאין זאת עבירה חמורה, והוא נפתה לו ושתה עמהם כוס יין. ואף שעשה את הדבר הזה לא מתוך רוע לב אלא כדי להוציא מהם את כספו לשם הכנסת כלה, מכל מקום הוציאו עליו בית דין של מעלה פסק דין זה, שראית בחצות הלילה בהיותך בדרך. אך כדי לנחמך אומר לך, שזה הי' היום האחרון לסבלותיו, וכבר בא אל תקונו, ומאותו הלילה ואילך נשמתו צרורה בצרור החיים".

אחרי הדברים האלה נאנח הרב הצדיק ואמר: "ומכל זה יוצא לנו מוסר השכל, עד כמה חייב האדם לשמור נפשו, שלא יכשל חס ושלום בשום דבר שאסרה תורתנו הקדושה, גם אם כונתו לטובה ולשם שמים, והשם יצילנו מכל רעות אמן כן יהי רצון". (מס' אבן שתי' דף נ"ג).

שמוכא בספר "שמחת הרגל" על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יי"נ, באומרם שהוא רק איסור דרבנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישבעו מאוד. ואח"כ הציע לפניהם מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אתם בשכרותם. ויהי בבוקר כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו ובשלשתם לקו ומתו באותה שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

טו. ספר פלא יועץ אות י' כתב וז"ל: כתיב (משלי כג, לא): אל תרא יין כי יתאדם. פרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ע, ב) שאחריתו דם, שמרבה עכרות ומתיר אסורין, והרבה יין עושה. והן אמת שיש תועלת ביין כששותה אותו כשורה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (שם) שאמרו "זכה - ששותהו כשורה - משמחו ונעשה ראש", וכדאמר רבא (שם) "חמרא וריחני פקחין". אבל לפי הנזק הנמשך ממנו ושדעתו של אדם קרובה להתפתות בו ולצאת מן השורה, אפילו אם יהי' לעתים רחוקות, הרי ההפסד יתר על השבת.

ומי יתן ויהי' לבכם של כל העולם כלבב יונדב בן רכב ויחוסו על זרעם ועל הדורות הבאים אחריהם, שמא יהא ביניהם אנשים שאינם מהוגנים, שלא ידעו ליזהר בשתי' ויצאו מן השורה. והי' ראוי שכל אדם יחוש על זה ויצוה את בניו ואת זרעו אחרינו בכל תוקף של לשתות יין וכל מדי

דמשכר, כצואת יונדב בן רכב (ירמי' לה, ו) או יצום לשתות במדה, במשקל ובמשורה, וישימו קצבה באופן שלא יהא חשש שיצאו מן השורה. ולמה לא נמצא בעולם מי שיחוש לזה כי אם יונדב בן רכב, ולא ראינו ולא שמענו מי שעשה כמעשיו? ברם דא הוא טעמא, כי מי הוא זה ערב אל לבו, שיהיו בניו וזרעו שומעים בקולו ושומרים מצותו, ונמצא מכשילן לעתיד לבוא באיסור מוסיף, שיהיו עוברים את מצות אביהם, ולכן נמנעו מלצוותם.

רק זו מצות כל אדם על עצמו לגדור בעדו ולשום קצבה בענין השתי', ויקבל עליו בכל תוקף שלא יעבור בשום פעם, בעבור תהי' יראת ה' על פניו תמיד, ולא תצא תקלה מתחת ידו ולא שום דבר שאינו מתקן. ואמינא עצה טובה, שהשיעור הנכון שישתה שתי כוסות בסעודה אחת ולא יעבור. וסימן לדבר: שנים - דרך ארץ (ביצה כה, ב). והכל לפי מה שהוא אדם, החזק הוא הרפה, ולפי העת והזמן, עדן חדוה ועדן עציבותא, יוכל לעבור מעט מן השנים, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

פרק ח

אזהרות בענין שתיית יין שרף (מאת הרה"ג ר' עקיבא איגר זצ"ל) העתקת הכרוז שנדפס בשנת תקצ"ו

- א -

הרי ערי ישראל אדיריהם, שרי התורה נטורי קרתא ורבניהם, חכמיהם, ונבניהם, ראשיהם ונכבדיהם, וכל בית ישראל כלו, שלומכן ישגא לחדא.

חנוני חנוני אתם רעי, שמעו שמוע מלתי ואחותי אשר באזניכם, היום אדברה את אשר חזיתי אספרה, הנה אנכי זקנתי ושבתי, וכחות הגופנים אשר כל הימים אשר אני חי מעט ורעים היו, הנה עתה יום יום יצערו ויחסרו, ע"כ יהיו דברי מעטים, והנני משמיע דברי אתכם אשר כנטל החול וכנטל הכבד יכבדו על לבבי, עצורים זה זמן מה כאש בעצמותי, ולא אוכל אותם עוד. הנה זה שנים לא כבירים חדשות נעשה בארץ לא שערום אבותיכם, כי הוציאו אמנם (בראנטוויינברענער) למצוא (שפירטוס) למסוך ממנו משקה יין שרף על חג הפסח מתפוחי אדמה הנקראים ערדעפפעל והועד עליהם מבתי דינים אשר במקומות מושבותם, שנעשה בדיקדוק החיובי לימי דפסחא, יש אשר סמכו ונשענו על הדברים שהוגד להם מפי מגידי אמת, ויש

המדקדקים אשר לחומר איסור חמץ לא הי' נכון לבם בטוח על עדות אחרים, כי עין בעין ראו מעשי ידי האומן מהחל מעשיהו עד אם כלה לעשות, אפס בכל זאת אחר עבור שנה או שנתיים נודע ונגלה תרמית וערמות האמנים החטאים האלו בנפשותם, והם בעצמם נתנו תודה, כי בשאט נפש וערמת לבם הסתירו עצה, להמשיך אליהם דבר המחמיץ בלתי ידוע גם להעומדים עליהם מהחל ועד כלה, והוא כי הטילו חמץ תוך בארות ואגמים אשר מתוכם שאבו המים אל השפיריטוס, ומאז נודע הדבר כי קשה מאד וכמעט אין ביכולת ידי אמן גם היותר מהיר במלאכתו להוציא שפיריטוס מתפוחי אדמה אלו אשר יהי' ראוי לסמוך יין שרף בלתי אם נתחמץ.

ואם כי המצא תמצא עוד אחד או שניים במדינה המתברכים בלבכם לאמר, להם לבדם נתנה הידיעה הזאת, ורז לא אנס להו לעשות בלתי תערובות חמץ, גם אם לא יפג לבינו מהאמין להם, הנה עכ"פ הם מהמיעוטא דמיעוטא דלא שכיח, ונוסף על כ"ז, אי גם יהיבנא להן כי כן הוא, שנעשה משקה זאת באמת בלי שום תערובות חמץ, עוד רחוק בעיני ורוחי זרה למשתי אותו ביזמא דפסחא מטעם הכמוס עמדי וצפון בקרבי, לא עת לגלותו כיום, ולבי יהמה כחלילים, בזכרי זאת יאחזוני צירים וחבלים על עם ד' כי יפלו במהמורות, בחבלי עון ובמכשולים גדולים. על כן קמתי והתעוררתי, ואת חצני ננערתי לבלתי התמהמה עוד,

לעשות לד' להודיע צערי ויגוני לרבים ולאסור באיסור חמור
 לשתות ביומא דפסחא יין שרף העשוי בשפיריטוס היוצא
 מתפוחי אדמה, ועון העובר כעון המסייע יהי' כבר מאד,
 כשותה ומשקה לישראל חמץ דגן גמור, אף אם יהי' כתב
 הכשר שעשוי בלי תערובת חמץ כלל, ואני גוזר על כל
 הסרים למשמעתי להזהר ממנו ומתערובתו.

ואליכם אישים חרדים אל דבר ה' קולי אקרא^ב, כל מי
 שלמד זמן מה בישיבתי מנעורי עד היום הזה, אף להגדיים
 שנעשו תיישים, והמה גדולים וטובים ממני, אני מבקש
 ופוקד בפקודה חזקה, להחזיק במעוז הדבר הזה ולפרסם
 איסור במקומות ממשלתם, לבל יהי' לאבן נגף ולצור מכשול
 לבית ישראל, ולחכמי הדור כולם הקרובים והרחוקים,
 ישרים וצדיקים אשר הוקמו והורמו לרעות את עם ד', על
 נערי נחלי התורה והיראה, אליכם אחי ורבותי אשים דברתי,
 ומפיל אנכי שאלתי ובקשתי, לשום לב על הדבר הזה
 ולהסכים דעתכם הגדולה לדעתי הנמוכה והשפלה, להרים
 המכשלה ולהסיר התקלה, ולאסור איסור על נפש השותה
 משקה זו ביומא דפסחא, ולפשט איסורו בכל גלילותם, ולכל

(ב) ועיין לקמן בפרק י"ג מספר הקדוש קב הישר (פרק
 ע"ו), בסוף הפרק. ועיין עוד לעיל הקול קורא'ס מספר
 לקט הקמח.

בני ישראל יהי' אור במושבותם, כאשר לא יטמאו נפשם רוחם ונשמתם.

דברי הכותב וחותרם לכבוד השם ולכבוד תורתו הק' אשר נתנה לנו ע"י אביר הרועים למורשה, פה פאזען בירח כסלו בעשרים יום בו שנת תקצ"ו לפ"ק.

(החותם)

- ב -

ויש לזוהר מאוד שלא לשתות יין שרף, עד שיתוודע בבירור שאין עליו שום חשש איסור, ובעוה"ר רבים מקילים ולא ידעו במה ישלול, כי הרבה יי"ש מהנמצאים בשוק יש בהם מתערובת של סתם יינם, או שנכבשו בחביות של סתם יינם, וחוף מזה יכול להיות מהם חשש מאכלות אסורות באלו שנותנים בהם מדברים דעבידי לטעמא כגון ליקער וכדומה, ומי מעיד על כשרותן. ע"כ כל בעל נפש יזהר משתייתן בלתי אם יש עליהם השגחה מיוחדת מרב מובהק ויר"ש, והשומע יבורך ממעון הברכות.

פרק ט

**דינים דלהלן הם מקצור שולחן ערוך וחילקנו
הדינים להקל על המעיין**

[סימן מז, - והוספנו עליהם דינים נחוצים המובאים בספר
שערים המצויינים בהלכה].

סתם יינם

(א) סתם יינם בזמן הזה, וכן מגע עובר כוכבים ביין שלנו
יש אומרים דאינו אסור רק בשתי' ולא בהנאה. ולכן מותר
לישראל לגבות בחובו סתם יינם, מפני דהוי כמציל מידיהם,
והוא הדין בשאר הפסד, כגון עבד וקנה. אבל לכתחלה אסור
לקנות כדי להשתכר בו, ויש מקילין גם בזה. וטוב להחמיר.
[יורה דעה סימן קכג סעיף א].

(ב) מותר לעשות מרחץ מסתם יינם לחולה שאין בו סכנה.
[סימן קנח סעיף ג].

(ג) יין כשר שנתבשל¹⁷ דהיינו שהרתיח ונתמעט ממדתו על
ידי הרתיחה אם נגע בו עובר כוכבים מותר אפילו בשתי'.

(ג) עי' בשו"ת אגרות משה (יו"ד סי' נ), בדבר מיץ ענבים
(גרעפ-זשוס) שנעשה בבית חרושת של עכו"ם, ויש
שנעשה ע"י בישול ענבים מתחלה - כתב שם - דיש
להאמינם כיון דהוא סתם רק יינם דרבנן סמכינן דלא
מרעי נפשיהו כו', עי"ש.

אבל יין שנותנין לתוכו לענה שקורין "ווערמוט" כל ששם יין עליו ולא נתבשל נאסר. [סימן קכג סעיף ג, ועיין באה"ט סק"ו].

ועי' בשו"ת נודע ביהודה (תנינא או"ח סי' עב) דכתב שם די ש לסמוך אתגר גוי אפי' באיסור תורה דתגר הוא כמו אומן ולא מרע אומנתי', והביא מגמרא (מנחות מג, א) הקונה טלית מן התגר כשרה, עי"ש. ובשו"ת בית שלמה (ח"א סי' קפז) סמך עצמו בחשש גבינות של נכרים דהוא איסור דרבנן על סוחר גדול דהוא כמו אומן ולא מרע נפשי', עי"ש. (שערים המצויינים בהלכה)

[מיץ ענבים הנעשה ע"י בישול בבית חרושת עכו"ם כו'. ולפי זה ה"ה יין שרף שנעשה ע"י בישול ענבים מותר, דהוי כיון כשר שנתבשל אח"כ, והריב"ש (סי' רנה) והרדב"ז (ח"ד סי' רצט) לא אסרו אלא יין של עכו"ם ואח"כ ע"י בישול נעשה ממנו היין-שרף, דהוי כממשו של איסור, דזיעה הבא מחמת בישול הוי כממשו, וכן בשו"ת אבני נזר (סי' קיג) דן בענין צמוקים שמתבשלים והזיעה ממנו עושים יי"ש, אפי' נעשה ע"י עכו"ם, ומתחלה נעשה היין ע"י בישול ולא נשתנה אח"כ, מ"מ כיון דיין כזה אינו מתנסך ליכא איסור, ויש להתיר בדיעבד, אבל בתשובה דלהלן (סי' קיד) מתיר אפי' לכתחלה, וכן מבואר בשו"ת דובב משרים סי' קכד. - קונטרס אחרון.]

(ד) תבשיל שייך מעורב בו, ואיננו ניכר, אפילו עדיין לא הרתית אינו נאסר במגע עובר כוכבים. [שם סעיף ה].

יין מזוג

(ה) יין מזוג אם יש בו ששה חלקים מים בטל היין¹⁷. ואינו נאסר במגע עובר כוכבים, אבל יין צמוקים דהיינו שנתן מים על הצמוקים הרי זה כייך גמור. [שם בהגה סעיף ח, יא].

(ד) כתוב בשו"ת אגרות משה (יו"ד סי' סב) דיין שרף המזוג (בלענדעד) שיש חשש שעירבו בו סתם יין אחד מארבעים, מ"מ יש להתיר כיון דיש יין שרף יותר מששה חלקים נגד הסתם יין ואין חילוק אם נתבטל במים או ביין שרף, וכמש"כ הטו"ז (סי' קיד סק"ד), ועוד דכיון דסתם יינם מדרבנן, איכא למיתלא לומר שלא עירבו בו יין אלא יי"ש ישן בחדש, ועיין לעיל (סי' מו ס"ק כ"ב) דסומכין עלה אומן הכימיקן שאומר כמה אחוזים יש בו. ובשו"ת לבושי מרדכי (או"ח סי' פ"ו) דסומכין על הכתב הנדבק בבקבוק, אופן עשייתו דהוא מילתא דעבידא לגלויי. (שערים המצויינים בהלכה)

[יין שרף המזוג בסתם יינם כו'. ויי"ש שעירבו דבר איסור כדי לצללו ולזקקו, ע"י בתשו' נודע ביהודה (מה"ק סי' כו) דאם נפגם מעצמו וגם יש בו ששים מותר, אבל ראיתי בתשו' רב"ז (ח"ג סי' תקמג) שכתוב דגם אם נתבטל אצל הנכרי מ"מ מעשה הקני' חשוב לכתחלה, ואין מבטלין לכתחלה, ובתשו' שערי דעה ח"ב סי' רלו פוסק כהנודע ביהודה, ואפי' להרב"ז זהו דוקא כשהתכוונו לבטלו משא"כ כשהתכוונו לזקקו אין לחוש

ו) התמד דהיינו מים שנותנים על החרצנים או על השמרים, כל שהוא משובח לשתי' אין להתירו אם נגע בו עובד כוכבים. [שם סעיף ט].

ז) ענבים דרוכות בגיגית, כיון שנמשך ממנו יין אפילו מעט, או ששאב ממנו יין בכלי, נקרא הכל יין ונאסר במגע עובד כוכבים אפילו לא נגע אלא בחרצנים ובזגים [שם סעיף יז, יח]. ולכן גיגיות ענבים דרוכות העומדים בבית עובד כוכבים, יש לאסור שמא המשיך מהם [שם סעיף יט]. ואסור לדרוך על ידי עובד כוכבים, אפילו בגיגית פקוקה [שם סעיף כא].

ח) יש להזהר מלהוציא את החרצנים והזגים מן הגתות על ידי עובד כוכבים, אפילו לאחר שהוציא מהם יין ראשון ושני, כי שמא יש עליהם עוד טופח יין [שם סעיף י].

ט) עובד כוכבים ששפך מים לתוך היין, אם נתכוין למזגו אסור בשתי', ואם לא נתכוין למזגו ואפילו הוא ספק מותר [סימן קכה סעיף ז].

לכלום, ובעיקר הדבר אי מעשה הקני' חשוב לכתחלה או דיעבד, עי' רמ"א סי' קח ס"א ובטו"ז שם, וברמ"א סי' קכב ס"ו דמבואר משם דאם אין לו אחר חשוב כדיעבד. ועי' לקמן ח"ג סי' קיז סק"ה. - קונטרס אחרון].

י) חומץ יין שנעשה מיין כשר, אם הוא חזק כל כך שמבעבע כשופכין אותו על הארץ, שוב אינו נאסר במגע עובד כוכבים, אבל אם נעשה מסתם יינם לעולם הוא באיסורו. [סימן קכג סעיף ו].

יא) וכן יין שרף שנעשה מסתם יינם, וכן מהחרצנים והזגים והשמרים¹⁰, הרי הוא כיון עצמו [סעיף כד ובפ"ת שם], אבל הנעשה מיין כשר, אז לאחר שנעשה יין שרף אין מגע עובד כוכבים אוסרתו [שו"ת שבות יעקב ח"א סוף סימן סב].

(טו) כתוב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קיז) בנדון השמן הנעשה מהחרצנים מותר, משום דכח החרצנים נתהפך ונעשה ממנו שמן, וכמש"כ החק יעקב (תסז פ"ק טז) דכל דבר שנשתנה לדבר היתר כגון בשר לדבש מותר, וה"נ נשתנה היין לשמן, והובא בפתחי תשובה (קיז סק"ז), ועל פי זה רוצה להתיר בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קמ) במשקה קאפה הנעשה מחרצנים, ומ"מ כתב דאין דומה להנדון דהחתם סופר, דהתם היו שינוי גמור ונעשה רק מכח החרצן, משא"כ הכא בנדון הקאפה שנעשה מהחרצן גופא אפשר דאין זה שינוי כל כך, אלא אם נקלה החרצנים באור ממש באופן ששולט האור בכולם, מסתמא כלה כל היין שבו, ויש להתיר, אבל בלא"ה צ"ע עוד, ועי' ס"ק הבא. (שערים המצויינים בהלכה)

(יב) "וויינשטיין"¹⁰ נתפשט המנהג להתיר כיון שאין בו הנאה לחיך [שם ח"ב סימן ע].

(טו) זה נעשה משמרי הנקפה ונקרש בדופני החבית וקשה כעץ, וכבר כלה ממנו כל לחלוחית היין וכעפר בעלמא הוא. ועי' מזה ביו"ד (סי' קכב סט"ז) ובדרכי תשובה (ס"ק נג) וכתב בשו"ת אחיעזר (יו"ד סי' יא) על דבר מן אבק דק הנעשה משמרים סתם יינם, ועושים ממנו ציטראן-זאלץ (מלח-לימון) ע"י שמערבין בתוכו מין סיד שרוף ואלים, וכתב שם להתיר מפני שנשרף ונפגם ממנו טעם היין, וכן כל מה שאפשר ע"י תחבולות חימיות לשנות האיסור לדבר אחר ולצורה אחרת, הוי פנים חדשות ונפקע האיסור, וכמש"כ הר"ן (ע"ז לט). לענין דבש גוים דאין חוששין שמא נתערבו בו דברים טמאים ונימחו לדבש, משום דעד שלא נימוח מסריח ומותר ועפרא בעלמא הוא, וה"נ בנדון זה כן אפי' דע"י תחבולות חימיים מהפכים שוב הדבר לאוכל משובח, זה הוי כפנים חדשות, ודמי למוסק שכתב המג"א (סי' רטז סק"ג) דאזלינן בתר השתא. וכן דן גם בחלק ג' (סי' לא) בענין כעין זה, יעו"ש, וג"כ מתיר מטעמים הנ"ל. ובשו"ת חבלים בנעימים (ח"ה סי' יז) דן שם בענין הגליצערין שנעשה מחלב בהמה, וע"י חומץ וגפרית וסמנים אחרים מסירים ומפרידים כל חלקי שמנונית בפעולות חימיות ופוגמים אותו ממאכל אדם, וע"י הרכבה באו לו פנים חדשות, - דעתו נמי שם להתיר מטעמים הנ"ל, וכן בשו"ת יד יצחק (ח"ג סי' רעג) כתב כן לענין סמני רפואות הנעשים מדם. ובשו"ת אבן יקרה (ח"ב סי' קמ) כתב - דכלל זה

(ג) מגע עובד כוכבים על ידי דבר אחר¹⁷, וכן הבא מכחו¹⁸, יעשה שאלת חכם [סימן קכד, קכה].

דאזלין בתר השתא ולהתיר דבר איסור, מפני שנפרד ממנו חלקי האיסור ונשתנה לצורה אחרת, לא נאמרו - רק אם נשתנה למין אחר טבעי, שבטבע היצירה הם שני מינים, דומיא למש"כ הר"ן (ע"ז לט.) דהבשר נהפך לדבש, אבל בדבר שע"י מלאכת חימיים פשט צורתו הקודמת ולבש צורה אחרת ולא נשתנה למין אחר טבעי, לא אמרינן כלל זה, עי"ש. ולפי דבריו אין לנו עוד היתר על הגליצערין או זשעלטין הנעשים מדברים האסורים, ובהמשך עוד לענין "וויינשטיין" הנ"ל. כתב ג"כ בשו"ת פרי הארץ (ח"ג סי' קלא) לענין מין אבק נעשה מוויינשטיין ונותנים ומערבים בהעיסה, דעתו נמי להתיר משום שכבר נתייבש והוא כעפר בעלמא, והביא משו"ת שערי צדק (יו"ד סי' צט וסי' ק) שמותר לצבוע המשקה יי"ש בתולעים אדומים אם כבר נתיבשו ונעשו כעפר.

(ז) כתב הריב"ש (סי' שי), וכ"כ הטו"ז (קכד ס"ק כא) והש"ך (ס"ק נז) דלא מקרי נגיעה ע"י דבר אחר אלא כשהוא מביא "הדבר אחר" ושוקע לתוך היין, אבל כשבר קדמה "הדבר אחר" ביין ובא הוא ונוגע בו אין זה מקרי נוגע ע"י דבר אחר, ומה"ט אם היין הי' בהכלי ונגע העכו"ם בכלי אין זה נקרא מגע עכו"ם אלא הוא נגע בהכלי והכלי בהיין, וזה מותר, עי"ש. וכשנגע ע"י דבר אחר שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין או שלא נתכוין לנגוע מותר, וכתב הרמ"א (שם סכ"ד) דלדידן דהעכו"ם לאו עובדי עכו"ם הן, כל מגען מקרי שלא

הש"ך (שם פ"ק עא) כתב דדוקא
 ופסק כן בחכמת אדם (כלל עו
 היין בקנה המדה יש הוכחה
 גיעה, דבמלאכתו הוא עוסק (עי'
 בעיקרי הד"ט (ה' י"נ סי' יג ס"ק
 התיר כשהגוי הממונה על המדות
 בקנה המדה לא נגע ביין.

קכה ס"א) דאם משך הגוי היין
 קרוי כחו, דע"י שמושך האויר
 לבא למעלה למלאות הריקות
 שך מכח האדם אלא הרוח כו',
 רכי תשובה (שם סק"ב), ונראה
 ת נודע ביהודה (קמא יו"ד סי' לט
 דזו ההעלאה שעולה היין לתוך
 שך הרוח לתוך פיו המושך, אינו
 רק הוא מוציא ברוחו את האויר
 שאין ריקות בעולם לדעת
 לחלל המינקת להשאר ריקם,
 המשך למעלה למלאות הריקות,
 מכח האדם המוצץ, רק הרוח יוצא
 חתם סופר (יו"ד סי' קכד סק"ז)
 וסיים שאין לסמוך על זה מה לי
 ברזא של אויר, עי"ש.

דריכה והכתישה ע"י כח חשמלי
 אחד שם הענבים עם הדפין
 תשין הענבים, ובחדר השני שם
 שעל ידו סובבין הגלגלים וכובש

המכביש הענבים, והפועל במכונה הוא גוי ואינו בא לחדר ששם הענבים ומעשה הדריכה והכתישה.

תשובה. כתב בש"ע (יו"ד קכג סעי' כב) דעכו"ם שדרך היין בלא נגיעה אסור בשתי' ולא בהנאה, וכתב בטו"ז (ס"ק יז) דכיון שלא נגע אין כאן אלא כח עכו"ם, ועי' בש"ך (קכג ס"ק ע"א) דבכל מקום שאינו אסור מצד הדין אלא בשתי', לדידן מותר אפי' בשתי' דגוים בזה"ז לא עובדי עבודת כוכבים הן, ומותר עכ"פ בהפסד מרובה. וכשדרך הגוי ע"י כח כח כחו כתב בש"ע (קכה ס"ב) קורת הגת שגלגלה העכו"ם שיש שם ג' כחות הדפין והגלגלין והקורה, מותר בדיעבד אפי' בשתי', וכתב הש"ך (סק"ד) דלכתחלה אסור אפי' בעשרה כחות, והנה בנדון דידן שהאדם גורם תנועת עלעקטרי, ועי"כ סובבים הגלגלים ודורכים וכותשים, דומה למש"כ התבואות שור (סי' ז) בענין דינא דגמרא (חולין טז.), קבעו סכין בגלגל וסבב הגלגל בידו עד שמגע הסכין לצוואר הבהמה ושוחטו כהוגן בסיבוב זה שחיטתו כשרה, דהא מכחו של אדם נשחט, ואפי' אם אחר שהתחיל לגלגל, סר ידו, הרי היא מתגלגלת מכח התחלתו ושחטה, ואפי' מתגלגלת מכח זה כמה פעמים, והוא כבר סר ידו והשחיטה נעשה בסיבוב אחרון, מ"מ הכל מכחו בא וכשרה ע"כ. ולפ"ז בנדון דידן אם מעשה הכתישה והדריכה נעשה בכח אחד יש להתיר בהפסד מרובה, ואם נעשה בהרבה כחות מותר גם באין הפסד, ועכ"פ אסור לכתחלה כמש"כ הש"ך הנ"ל. ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קיח) דאם העכו"ם הדורך היין כרך סודר סביב המקל שדורך

(ד) השולח יין על ידי עובד כוכבים^ט צריך להשגיח היטב בכל מקום שיש ברזא או מגופה, לחתום שם בשני חותמות [סימן קל סעיף א].

וכותש בו כיון דהמקל אין צריך להסודר והוי טפל ובטל להמקל וכשהוא דבר הצריך לדבר אחר, אינו בכלל טפל ונעשה עיקר וחשיב ככח בפני עצמו עי"ש. וא"כ בנדון דידן דכל כלי המכונה צריכים זה לזה, ואינו דומה להסודר שהמקל אין צורך בו, ונעשה כלי המכונה כל דבר ודבר צורך בפני עצמו וככח בפני עצמו, וממילא הם כח כח, ומותר גם שלא במקום הפסד, ולכתחלה אסור כנ"ל.

(ט) וכשהגוי נושא היין, והישראל הולך עמו, כתב בש"ע (קכה ס"י) דאם הוא פתוח, מותר דוקא כשהוא חסר, דאז אינו נוגע בהיין, וגם רואה שלא שכשוך, ועי' שם בש"ך (ס"ק יט). וכתב הגאון מקוטנא בשו"ת ישועות מלכו (סי' יח), דדוקא פתוח אסור, כשיש חשש שכשוך, אבל כשהוא סתום אפי' אינו חתום מותר.

[השולח יין ע"י עכו"ם צריך שני חותמות כו'. וכתוב ברמ"א (סי' קל ס"ב) דבדיעבד מותר בחותם אחד, וביאר בש"ך (שם סק"ד) דוקא חותם, אבל אם סתום במגופה אסור אם לא בהפ"מ, ובשו"ת אבני נזר סי' קיז כתוב דהא דבדיעבד סגי בחותם אחד, זהו דוקא כששולח ע"י נכרי יחידי, דאם ימצא החותם מקולקל יותפס כגנב ומירתת, אבל כששולח ע"י הדואר, כיון דרבים הם ואינו נתפס כגנב, צריך דוקא שני חותמות. - קונטרס אחרון]

טו) ישראל שעושה יינו של עובד כוכבים^ב בהכשר, כדי למכרו אחר כך לישראלים, יש בזה כמה חילוקי דינים ולפעמים אפילו שני חותמות וגם מפתח לא מהני, וצריך לשאול למורה הוראה כדת מה לעשות, ושומר נפשו ירחק מיין כזה^{כא} [סימן קלא].

טז) כלים של סתם יינם, אם הם כלים שאין הדרך להחזיק בהם יין אלא זמן קצר וגם לא הי' בהם היין מעת לעת, בין

כ) עי' בש"ך (סי' קלא סק"א), דאם פרע לו הישראל מקצת מעות שיש להישראל חלק בהיין, דינו כיינו של ישראל שמונח ביד עכו"ם דמותר במפתח וחותם, או אפי' בחותם אחד בדיעבד, ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קכה) שכתב "שיש להישראל שום שותפות", ומשמע מזה דאפי' חלק קטן נמי מהני. ולא ביארו הפוסקים כמה יהא חלקו. ומסתברא כיון דהטעם הוא דאז מירתת שיהא צריך לשלם להישראל היזקו כמש"כ הש"ך (שם סק"ז), א"כ צריך שיהא הסכום שנוכל לומר על זה דמירתת, ובשו"ת אמרי דוד (סי' ריב), כתב שיהא לו חלק כדרך בני אדם העושים שותפות.

כא) כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' סה), יין שלא הותר רק בהפסד מרובה, ולא נמצא יין אחר, גם בעלי הנפש המחמירים על עצמם, נראה דלא כל כמיניהו להחמיר במקום מצוה, ועי' בשו"ת ערוגת הבושם (יו"ד סי' קכד), כתב שם תקנות האיך לעשות היינות בעיירות וכרמים של גוים וסדר שמירתם עד בואם למרתף ישראל. (שערים מצויינים בהלכה)

שהם של עור בין שהם של עץ ושל זכוכית ושל אבן ושל מתכות, אם אינם מזופתים, מדיחן היטב במים שלש פעמים ומותרים, ואם הם מזופתין יש להם דין אחר, וכן כלי חרס יש להם דין אחר [סימן קלה סעיף א, יא].

יז) כלים העשויים להכניס בהם יין לקיום, דהיינו שמייחדין אותם להחזיק בהם יין לכל הפחות שלשה ימים, אף על פי שהכלי הוא של ישראל, והעובד כוכבים החזיק בו את היין רק זמן מועט מכל מקום צריך הכשר על ידי עירווי, דהיינו ממלאין אתה כלי מים על כל גדותיו, ויעמוד כך לכל הפחות עשרים וארבע שעות, מעת לעת, ואחר כך שופך את המים ונותן בו מים שניים, ויעמוד כך לכל הפחות מעת לעת, וכן עושה פעם שלישית. ואין צריכין שיהיו השלשה מעת לעת דוקא רצופין. ואם עמדו בו המים כמה ימים ולא שפכם, לא עלתה לו אלא למעת לעת אחד [שם סעיף ז, יב]. יש אומרים דאם היין הי' בו מעת לעת לא מתכשר בעירווי משום דכבוש כמבושל ובעי הגעלה [ש"ך שם סקל"ג]. ובמקום שאין צורך גדול יש להחמיר כן [עיי' פ"ת סק"ב בשם נוב"י].

יח) כלי זכוכית כיון שהם חלקים וקשים³³, אף על פי שמכניסין בהם יין לקיום סגי להו בהדחת שלש פעמים [שם סעיף ה].

יט) כלי שהיה בו יין שלנו, ועירו את היין ובעוד שהי' הכלי טופח על מנת להטפיה נגע שם עובד כוכבים סגי לי' בהדחה שלש פעמים אף על פי שהוא כלי שמכניסין בו לקיום [שם סעיף א בהגה].

כ) הא דמהני הדחה או עירו זהו כשלא נשתמש בו יין רק בצונן, אבל אם נשתמש בו בחמין צריך הגעלה כמו משאר איסורין [שם סעיף ו בהגה].

כא) כלי הגת אף על פי שאין מכניסין בהם יין לקיום, כיון שמשתמשין בהם יין בשפע, חמירי, וצריכין שאלת חכם איך להכשירן [סימן קלח].

כב) כל הכלים שישנו שנים עשר חדש מותרים, כי בודאי כלה כל לחלוחית יין שבהם, ואפילו נתן לתוכן מים תוך שנים עשר חדש אין בכך כלום [סימן קלה סעיף ט ז].

כב) ודוקא בענין בליעת י"נ שהוא ע"י צונן סגי בהדחה, אבל בשאר איסורין שנבלע ע"י חמין, דעת הב"י (או"ח סי' תנא סכ"ו) להתיר, אבל הרמ"א סובר דלא מהני אפי' הגעלה דדמי לכלי חרס, ובמשנה ברורה (שם ס"ק קנה) מתיר בהפסד מרובה. (שערים מצויינים בהלכה

פרק י

- א -

בו יבואר כי האוכל ממאכלות האסורות, מכניסים טומאה בלבו ונפשו של האדם, וגופו נעשה בשר מבשרם, וקדושתו של מקום מסתלקת ומתרחקת ממנו, ונחשב כאלו עובד ע"ז ר"ל.

היות שכל אברי הגוף נזונים מהמאכלים אשר יאכלה אדם, לכן אם אוכל מאכלות אסורות, הרי כל גופו נעשה טמא ומשוקץ ר"ל, כמו שכתב האוהחה"ק בפ' שמיני (יא, מג) עה"פ "אל תשקצו את נפשותיכם וגו'", וז"ל: אולי שבא הכתוב להודיע כי האוכל מהשרצים נעשה נפשו עצמו שרץ, והוא אמרו אל תשקצו את נפשותיכם, פירוש לא תעשו נפשותיכם שקץ, ובמה בכל השרץ השורץ על הארץ כשתאכלו אותן וכו', ואמרו ולא תטמאו בהם אולי שיכוון לומר שצריכין ישראל להזהר לבל יכניסו לפיהם אפי' בהיסח הדעת וכו' כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש האדם אפי' בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם במעשה, המזיד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמא נפשו ותטמטם, והוא אומרו ולא תטמאו ונטמתם בם, וצריך האדם ליזהר בתוספות זהירות וזריזות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שיקוץ זה, ומה גם בזמנים אלו שנוהם האויר והארצות כולן

יחד, ואין לך גדולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ, שומר נפשו ישמור את הדבר, עכ"ה"ק האור החיים זל"ה.

- ב -

איתא בזוה"ק פ' שמיני (דף מ"א ע"ב) תא חזי כל מאן דאכיל מאינן מאכלי דאסירי אתדבך בסטרא אחרא, וגעיל נפשי' וגרמי', ורוח מסאב שריא עלי', ואחזי גרמי' דלית לי' חולקא באלקא עילאה וכו', ואי יפוק הכי מהאי עלמא, אחידן בי' כל אינון דאחידן בסטרא דמסאבא, ומסאבין לי' ודיינינון לי' כבר נש דאיהו געלא דמרי', געלא בהאי עלמא וגעלא בעלמא דאתי וכו' ווי לון ווי לנפשייהו דלא יתדבקון בצרורא דחיי עלמין דהא אסתאבו וכו', כל עמל האדם לפיהו (קהלת ו) כל האי דינא וכל מאי דסביל ונקמין מיני' נקמתא וכו', לפיהו בגין פיהו דלא נטיר לי' וסאיב לי' לנפשי', עכ"ל בקיצור, יחרד האיש וילפת בראותו דברי קודש הזוהר הקדוש בגודל פגם הנגרם בנפש האדם האוכל מאכלות אסורות דאתדבך בסטרא אחרא ר"ל, ורוח הטומאה שורה עליו, ומראה עצמו כאילו אין לו חלק באלקי ישראל ח"ו, וצריך להשמר ולברוח אפי' מן הספק שלא יכשל ח"ו בוודאי.

(ראה בהערה העתקה בלשון הקודש בפירוש הסולם)

ועוד בענין הנ"ל בזה"ק שם (דף מ"ב ע"א) ר' יצחק"י אמר כל מאן דאסתאב בהו כאלו פלח לעבודה זרה דאיהו תועבת ה'. וכתוב לא תאכל כל תועבה, מאן דפלח לע"ז נפיק מסטרא דחיי, נפיק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא, אוף מאן דאסתאב בהני מיכלי נפיק מסטרא דחיי ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכלה"ק.

בראשית חכמה שער הקדושה (פרק טו) כתב וז"ל: כי המאכלים הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם, שורה עליהם רוח חיצוני וטמא, ולכן האוכל אותם אותם מטמא נפשו, ומראה על עצמו שאין לו חלק בקדושה ולא באלקי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק בעצם האדם, והנפש מתלבשת שם, נמצא שהוא מטמא גופו, ומטמא נפש המתלבשת בו, וזה שכתב בזה"ק נפשי' וגרמי', ולכן ראוי להחמיר האדם על עצמו במאכלו, שלא יהי' בו צד איסור כלל עד כאן תוכן דבריו ז"ל.

(ג) העתקה בלשון הקודש בפירוש הסולם שם: ר' יצחק אמר וכו': כל מי שנטמא בהם, הוא, כאלו עבד עבודה זרה שהוא תועבת ה'. וכתוב, לא תאכל כל תועבה. מי שעובד עבודה זרה יוצא מצד החיים, יוצא מרשות הקדושה ונכנס ברשות אחרת. ולא עוד, אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כן ונטמתם בם, כתוב בלי א'.

- ג -

ותדע שע"י מאכלות האסורות נסתלק הצלם אלקים מן האדם, ועלול לבוא עליו כמה מאורעות ח"ו כדאיתא בזוה"ק פ' וישב^{טז} (דף קצ"א ע"א) וז"ל: כד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף לי, וכדין חיות ברא ועופי דשמיא יכלין לשלטאה עלי, בגין דאתחלף לי האי דיוקנא קדישא וכו', תא חזי יחזקאל נטר פומי ממאכלי דאיסורי, דכתיב (יחזקאל ד) ולא בא בפי בשר פיגול, זכה ואקרי בן אדם, דניאל מה כתיב ביי (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו, זכה הוא ואתקיים בדיוקני דאדם וכו'.

(כד) העתקה בלשון בפירוש הסולם שם: אמר ר' אלעזר אף על פי שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה. וכשהאדם אינו הולך בדרכי התורה, נחלפת לו צורה הקדושה הזו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו. כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, ועל כן אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו. דניאל לא אשתני וכו': דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בבור האריות, ומשום זה ניצל.

וכן איתא בזוה"ק פ' משפטים (דף קכ"ה ע"ב) כל מאן דאכיל בשרא בחלבא מסתפי מחיון בישן, דהא צלמא דבר נש איתעבר מיני, ויכלין לאתזקא ל' וכו', תאנא במה זכו דניאל חנני' מישאל ועזרי' דאשתזיבו מאינון נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון וכו' ודניאל כד רמו יתי' לגובא דארייוותא, אשתלים בצולמא דאמרי' וכו', ועל דא דחלו ארייוותא מיני' ולא חבלוהו וכו', מאן גרים האי, בגין דלא אתגעלו בגעולי מיכלהון, ומבואר שם דמי שאוכל מאכלות אסורות נעשה פניו כפני חי' וצולמא דבר נש אסתלק מיני, עיי"ש.

העתקה ללשון הקודש בפירוש הסולם שם:

עוד מצאנו שם, שכל מי שאוכל מאכל ההוא של בשר ושל חלב בשעה אחות, או בסעודה אחת, שהם מתחברים יחד. והוא כמו שאוכל בשר בחלב ביחד. ארבעים יום נכראה גדי מקולס בעורו, דהיינו שנצלה כולו כאחת ביחד עם ראשו, לאלו של מעלה, וחבורה של הטומאה מתקרבת עמו, וגורם לעורר בעולם דינים שאינם קדושים.

תאנא במה זכו וכו': למדנו, במה זכו דניאל חנניא מישאל ועזריה, שנצולו מנסיונות האלו, אלא משום שלא נטמאו במאכלם. אמר ר' יהודה כתוב, וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו', ולמדנו בסוד המשנה, שהמאכל של אותו רשע, של נבוכדנצר, היה בשר בחלב, וגבינה עם בשר חוץ ממאכלים אחרים, וזה עלה על שלחנו בכל יום.

ודניאל דאסתמר מהאי וכו': ודניאל שנשמר מזה. כשהשליכו אותו לבור האריות,, היה שלם בצלם רבוננו, ולא נשתנה צלמו לצלם אחר, ועל כן יראו האריות ממנו, ולא חבלו אותו.

- ד -

בספה"ק מסילת ישרים (פי"א) כתב וז"ל: המדריגה השלישית אחר הגזל והעריות לענין החמדה, הנה הוא איסור המאכלות, בין בענין הטריפות עצמן, בין בענין תערובותיהן, בין בענין בשר וחלב, או חלב ודם ושאר איסור אכילה ושתי', כל אלה הנקיות בהם צריך דקדוק גדול וצריך חיזוק וכו', ופרטיהם רבים ככל דיניהם הידועים והמבוארים בספרי הפוסקים, והמקיל בהם במקום שאמרו להחמיר, אינו אלא משחית לנפשו.

אמרו חז"ל בספרי ולא תטמאו בהם ונטמתם בם (ויקרא יא, מג), אם מטמאים אתם בהם, סופכם ליטמא בם, והיינו כי המאכלות האסורים מכניסים טומאה ממש בלבו ובנפשו של אדם, עד שקדושתו של מקום ב"ה מסתלקת ומתרחקת ממנו, והוא מה שכתבו ז"ל (יומא לט, א) אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמתם, שהעבירה מטממת לבו של אדם, כי מסלקת ממנו הדעת האמיתית ורוח השכל, שהקב"ה נותן לחסידים וכו' והנה הוא נשאר בהמי וכו' וחומר משוקע בגסות העוה"ז,

והמאכלות האסורים יתירים בזה על כל האיסורים, כיון שהם כננסים בגופו של אדם ממש ונעשים בשר מבשרו.

וכדי להודיענו שלא הבהמות הטמאות או השקצים בלבד, אלא גם הטריפות שבמין הכשר עצמו הן בכלל זה, אמר הכתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובא הפירוש לרז"ל (תורת כהנים) אין צריך לומר בין חמור לפרה, למה נאמר בין הטמא ובין הטהור בין טמאה לך ובין טהורה לך, בין נשחט רובו של קנה לנשחט חציו, וכמה בין רובו לחציו מלא השערה, עכ"ל, להראות כמה נפלא כח המצות, שחוט השערה מבדיל בין טמאה לטהרה ממש.

והנה כל בר ישראל שיש לו מוח בקדקדו, יחשוב איסורי המאכל כמאכלים הארסיים, או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי, כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו לאכול ממנו, אם ישאר לו בו איזה בית מיחוש, ואפי' חששא קטנה ודאי שלא יקל, ואם יקל לא יהי' נחשב אלא לשוטה גמור, אך איסור המאכל כבר ביארנו שהוא ארס ממש ללב ונפש הישראלי, אם כן מי איפוא יהי' המקיל במקום חששא של איסור אם בעל שכל הוא, ועל דבר זה נאמר (משלי כג, ב) ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש^ה אתה, עכ"ל המסילת ישרים.

(כה) מעשה נורא מספר להב אש ח"א מרבינו שמואל אבא זי"ע מזיכרון: בעת שהי' רבינו ז"ל גר בעיר אַזְעֶרְאָוּ משנת תרי"ב

עד שנת תרט"ו, היה שם באַזעראַוו איש אחד שהי' לו מסחר יין, ובכל ש"ק שלח בקבוק יין טוב לרבינו ז"ל לקידוש היום, ורבינו ז"ל היו שם באַזעראַוו גם כת אנשים מנגדים לו.

והנה הרשעים האלו חשבו מזימות רשע ומצאו, כי הבא לטמא פותחין לו, והלכו לסוחר יין הנ"ל, ושיחדו את המשרת שלו במעות הרבה, כי המשרת הי' נער חסר בינה, ופעלו אצלו שבעת שיתן לו אדונו הסוחר בקבוק יין טוב להוביל אותו לרבינו ז"ל על ש"ק לקידוש, אז יחליפנו טוב ברע, ותמורת זה יקח בקבוק יין נסך שהי' אצל הסוחר הנ"ל עבור האינם יהודים, והיין שיתן לו אדונו ישאיר בביתו ותמורת זה יביא לרבינו ז"ל היין נסך הנ"ל. והמשרת הפשוט הזה מחמת חמדת הממון שעיוורה את עיניו נתפתה להם לעשות הדבר הרע הזה ר"ל.

ויהי היום ערב ש"ק בעת נתן הסוחר יין להוביל לרבינו ז"ל, הלך המשרת והחליף היין הזה לבקבוק יין נסך כאשר יעצו אותו הרשעים הנ"ל. ואחד מן הרשעים הלך בלאט בליל ש"ק לעמוד אחורי החלון אשר בבית רבינו ז"ל, לראות בעת אשר ישתה רבינו ז"ל ח"ו היין הזה, ואז ימצא ידים להוציא לעז על רבינו ז"ל ולרדפו רח"ל אשר זה כל מגמת הרשעים האלה, וכאשר החלונות שבבית רבינו ז"ל היו גבוהים מן הארץ מעט, הי' מוכרח להביא כלי גבוה למען לעמוד עליו שיוכל להביט בהחלון בעת כי יקדש רבינו קידוש היום.

והנה אחר התפלה בליל ש"ק, ורבינו ז"ל בא לשלחנו הטהור ואמר שלום עליכם ועוד דברי קודש כדרכו

בקודש, והמשרת בקודש מזג את הכוס לקידוש ביין הזה, כי לא ידע המשרת בקודש משום דבר, והרשע הלז עמד אצל החלון וראה ושמח בלבו כי עוד מעט יצא זממו הרע לפועל.

אמנם כאשר אך פשט רבינו ז"ל את ידיו הקדושות ולקח הכוס מיד הנותן הי' הכוס מרתת מאד בידי, וכרגע רץ רבינו ז"ל עם הכוס בידו למקום אשר עמדה שם קערת שופכין ושפך שמה הכוס יין הזה, וצוה תיכף להביא לו יין אחר וגם כוס אחר, וכל העם העומדים שם בעזרת רבינו ז"ל השתוממו מאד, כי לא יכלו להבין ולדעת מה זה ועל מה זה, ותיכף הביאו לרבינו ז"ל כוס ויין אחר לקידוש. וזה האיש הרשע אשר עמד אחורי החלון לראות מה תהא בסופו, ובראותו את כל אשר נעשה בבית רבינו ז"ל, נרתע ומדעזע ורצה לברוח מהמקום הזה, כי ראה כי כלתה אליו הרעה ר"ל, אך מחמת הפחד והבהלה שנפלה עליו שכח שעומד על איזה דבר שגבוה מעל הארץ.

ויהי כאשר פשט את רגליו לברוח נפל על הארץ ושיבר את רגליו, וצעק בקול גדול עד אשר באו אנשים אחרי הקול לראות מה זאת, וראו כי שוכב איש על הארץ וצועק בקול, ושאלו אותו מי הביאו הלום, ומגודל היסורים אשר באו עליו התודה וסיפר להם את כל אשר עשה וזמם לעשות, ותיכף הבינו וראו בחוש את רוח קדשו של רבינו ז"ל, אשר מן השמים הודיעו לו להצילו מדבר איסור ונתקיים בו לא יאונה לצדיק כל און.

פעם אחת ישב הה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ה בסעודה, ואחד מגדולי הזמן ישב אצלו, והובא לפניהם

- ה -

כתב הספורנו סו"פ שמיני עה"פ ולא תטמאו בהם ונטמתם
 במ וז"ל אל תטמאו בהם באופן שתהיו טמאים ומטומטמים
 במ, וזה יקרה באכילתם, כי אמנם בהיותי אלקיכם חפצתי
 שתתקדשו ותכינו עצמיכם אל הקדושה וכו', כדי שתהיו
 קדושים¹³ ונצחיים וכו', וכל זה תשיגו כשתתקדשו ותשמרו
 מאסורים וכו', זאת הוא כוונת וטעם איסורי המאכלות עכ"ל.

בקבוק יין מחסידי אחד ומזגו לשניהם כוסות, והרב ז"ל
 הי' תפוס ברעיונותיו, ובין כך וכך בא בעל היין בבהלה
 שבנו החליף ולא הביא היין שאמר, ומזה היין אין כדאי
 להרה"ק לשתותו, ונתקיים בו המקרא לא יאונה לצדיק
 כל און, ונצטער מאוד הגדול היושב אצלו מה שלא
 הרגיש הוא בזה. ויאמר לו הרב ז"ל: לא נביא אני, רק
 אומר לך פירוש הפסוק הנאמר בבני יעקב בפרשת
 מקץ "וישתו וישכרו עמו", ופירש"י ז"ל מיום שמכרוהו
 לא שתו יין ואף הוא לא שתה ועכשיו שתו, והוא פלא
 גדול - בשלמא יוסף שתה שראה את אחיו בביתו
 ושמח, אבל אצלם מה שמחה היום מיומים ומה ראו
 לשתות היום? הלא הם לא ידעו שיוסף הנהו. אלא
 ודאי שהשבטים הקדושים לא אכלו ולא שתו מעולם
 רק מה שהוא לעבודת הבורא, ועתה האט זיך געלאזט
 טרינקען האבען זיי געטרינקען ודי לנו בזה, זיעוכי"א.
 (דברי ישכר דוב)

(כו) מעשה נורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל שניצל
 מעצת שונאיו להכשילו ביי"נ ר"ל. - מובא בספר

שלשלת הקבלה מעשה נורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל תלמידו של רבינו יהודא החסיד, שהגיע לאזני המלך שיש לו מנורת שמן בביתו שמדליקין אותה בכל ערב שבת והיא דולקת כל השבוע, והלך המלך אליו לביתו להתוודע אם זה אמת. והמנהג הי' בעיר זו שהפריצים היו דופקים בביתם של יהודים שיתנו להם חפצים שונים. ורבינו יחיאל רצה שלא יפסיקו אותו מלימודיו, לקח מסמר והכה אותו בארץ, וכשבא איזה פריץ, שדרך על המסמר נבלע הפריץ בארץ. כאשר בא המלך ודפק על הדלת, הלך רבינו יחיאל ודפק על המסמר, אבל המסמר קרץ מן הארץ. ונפל פחד על הרב ואמר בוודאי שזה הוא המלך בעצמו. ופתח הדלת וביקש מחילה מהמלך. וגם המלך רעד ופחד, כי בהתחלה נבלע בארץ, ואח"כ שהמסמר קפץ מן הארץ, קפץ גם הוא מהקבר. וגם השרים פחדו שלא יבלעו בארץ, ובקשו ממנו להצילם. רבינו יחיאל לקח אותם לחדרו ונתן להם מיני מתיקה להשיב את נפשם ויסעדו לבם. אח"כ שאל הרב את המלך מה מבוקשו שבא אליו. ויען המלך ששמע שמנורתו בוערת בלי שמן, בוודאי שזה כישוף. ואמר לו הרב שהוא אינו מכשף ח"ו, רק שיש בזה איזה מין טיט שהוא בוער ויש לו סגולות לזה, ושאל אותו למה נבלע בארץ. ואמר לו הרב שיש רוח בדלת, שכל מי שרוצה לעשות לו רעה הוא בולע אותו בארץ, רק אני הצלתי אותך. המלך החשיבו מאוד ובמשך הזמן נעשה מהחשובים של המלך. ויתקנאו בו השרים ויאמרו אל המלך: היהודי הזה הוא שונא שלך, ולראי', אם תיגע ביין לא ירצה לשתות ממנו. ויקרא המלך את הרב לביתו ונתן לו כוס

וכ"כ הראב"ע זל"ה (קדושים כ, כד) וז"ל וטעם לטמא, שתדעו שהוא טמא במחשבה ובדבור וכו', והרשב"ם כתב (שמיני יא, ג) כל הבהמות והחיות והעופות והדגים ומיני ארבה ושרצים שאסר הקב"ה לישראל, מאוסים הם ומקולקלים ומחממים את הגוף ולפיכך נקראו טמאים. ואף

יין שישתה ממנו. ואמר שעכשיו באותו מעמד אינו יכול לשתות, רק ישתה קודם שילך מכאן. ובעת שהמלך רחץ את ידיו, לקח את המים של הרחצה ושתה ממנו ואמר אל המלך: תראה שאפילו מי הרחצה שלך אני שותה, מפני שזה מותר על פי דת ישראל, ויין אסור עפ"י הדת שלנו, אבל לא מפני שנאה אינני שותה. ועי"ז התגברה חשיבותו אצל המלך ונעשה מאוהביו המקורבים וחי בעושר וכבוד. (מובא בספר המנהגים).

פעם אחת נסע הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זי"ע מביתו ושבת במקום אחד, הי' שם חנוני אחד מוכר יין טוב ויקר מאד, ורצה לכבד את הרב הקדוש לקידוש בקבוק יין טוב. טעה המשרת ולקח בקבוק של יין נסך והביא לבית הרב והעמידו על השולחן. פתאום נתפקע ונשבר הבקבוק מאליו, ולהחנוני הי' צער גדול מזה, שלא זכה שהרה"ק יקדש על יינו. הלך החנוני בפחי נפש לביתו, ומצא הבקבוק עם היין הטוב שהכין בשביל הרב עומד במקומו. שאל להמשרת? מה זאת? נתוודע לו כי בקבוק היין שהביא לבית הרב הי' יין נסך. (מובא בויכוחא רבא בין הרה"ק משעפעטיווקא עם הנודע ביהודא זי"ע).

בתלמוד, עכו"ם שאוכלים שקצים ורמשים חביל גופייהו עכ"ל.

- 1 -

בו יבוארו העונשין הנוראים הבאים על האדם ביום הדין, שכמה מאות מלאכי חבלה לבושין שחורין יהיו רצין אחריו להוליכו לגיהנום מקום חושך, אוי לו ואוי לנפשו, ה' ישמרנו ויצילנו.

כתיב תיסרך רעתך וגו', ודרשו חכז"ל כל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו ומוליכתו ליום הדין, היינו שמכל עבירה נברא מלאך משחית המתנקם באדם שעבר העבירה לאחר מותו. בספה"ק ראשית חכמה (שער היראה פרק יג) אמר רבי יהושע בן לוי פ"א הייתי מהלך בדרך ומצאני אליהו הנביא זכור לטוב, אמר לי רצונך שאעמידך בשער גיהנום, אמרתי לו הן, הראני והראני בני אדם שתלויים בחוטמיהון, ובני אדם שתלויין ברגליהם וכו', והראני בני אדם שתלויים בעיניהם וכו', והראני בני אדם שמאכילים אותם בשרם, ובני אדם שמאכילים אותם גחלי רתמים, ובני אדם יושבים חיים ותולעים אוכלים אותם, אמר לי אלו שכתוב עליהם כי תולעתם לא תמות וכו'. אמר ר' יוחנן כל מלאך ומלאך ממונה להפרע עונש עבירה אחת, זה בא ודן אותו וזה בא ודן אותו, והולך לו, וכן השני והשלישי וכן עולם, עד שמשלימים לכל עבירות שיש בידו וכו', באותה שעה נפשו

נמסרה בגיהנם למלאכים אכזריים ומחלקים אותם ביניהם וכו' עכ"ל.

מכל הדברים הללו יסתמרו שערות ראש האדם, ובפרט מי שעבר ושנה באיסור מאכלות האסורות רח"ל, ולפעמים עבר באכילה אחת על לאווין הרבה, נמצא שבמשך זמן נבראו ע"י אכילתו מחנות של מלאכי חבלה משחיתים ומחבלים ר"ל, המחכים עליו מתי יבוא זה לידינו ונעשה בו דין, ואז ינחם באחריתו כי בשביל הנאת לגימה קלה יסבול עונשין ויסורין כ"כ מרובים, אבל אין תשובה בשאול, ע"כ יתבונן האדם בעוד מועד, וכל זמן שהנשמה בקרבו יתחרט וישוב על שעבר, שלא נזהר עד הנה, ויקבל עליו קבלה אמיתית בכל לבו, להזהר ולהשמר מכאן ולהבא מכל נרנוד וחשש וספק איסור, ואז טוב לו בזה ובבא.

- 2 -

כתב הגה"ק בעל חפץ חיים זלל"ה וז"ל: כתיב (בפ' האזינו) כי מגפן סדום גפנם ומשדמות עמורה ענבמו ענבי ראש אשכלות מרורות למו חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם וגו'. ביאור הכתוב נראה ע"פ מה שהביאו הספרים בביאור דברי הנביא מי א-ל כמוך נושא עון וגו', היינו דכשהאדם חוטא תיכף נברא משחית לחבל אותו, ואם הקב"ה הי' מניחו, הי' תיכף יורד למטה ומעניש להאדם,

שהי' תובע ממנו מזון כיון שנברא על ידו, אבל הקב"ה ברוב חסדו כביכול נושא עון וטומנו וחותרו באוצרותיו ומפרנסו שם, כי הכל צריכים להשפעה, וממתין לאדם עד יום מותו פן יחזור בו בתשובה, (וזהו שאח"כ מי א-ל כמוך נושא עון שלא כמידת בו"ד, שלא די שאין מעניש להמורד, אלא גם מפרנס להנושה בו כדי שלא יזיקהו) אבל סוף כל סוף אם אין עושה תשובה והאדם מוכרח למות, מיד פותח הקב"ה אוצרותיו, כי לא לעולם יזון אותם, ותיכף יוצאים המשחיתים שנבראו מהעבירות, וכל אחד מענישו באותו אבר שחטא בו.

ואמרתי שכל זה רמוז בתורה בפסוק הנ"ל, כי מגפן סדום גפנם וגו', והוא מליצה יפה, דהיינו כשם שהאדם כשעושה מצוה נוטע עבורו בגן עדן איזה נטיעה יפה בעץ החיים (והוא משל לתענוגים הרוחניים) כדי שיתענג אח"כ בכבוא שמה, כן ממש כשעושה עבירה ניטע עבורו בגיהנום אילן מר, שייך פירותיו הם ארסיים כארס תנינים וחמת פתנים, ובכבואו שמה הוא מוכרח לשתות ולמצות שמריהם, והוא הכל משל לעונש המר והנמהר אשר הוא מקבל ע"י משחיתיו. ועתה נבאר הכתוב כי מגפן סדום גפנם ומשדמות עמורה וגו', היינו כשהאדם עולה בדעתו ומהרהר לעשות העברה תיכף ניטע גפן עבורו בסדום, דהיינו מקום הגפרית והמלח (והוא מרמז על הגיהנם), ור"ל שהותחל להבראות עבורו מקום מוכן לפורעניות, ואח"כ כשמתחיל לעשות

העבירה גופא, נגמר האשכולות המרים מן הגפן, וכשגומר העבירה נסחטו האשכולות, ונעשה היין המר שהוא כולו ארס כחמת תנינים, וזה שאמר אשכולות מרורות למו חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר. וכ"ז רמז לבריאת המשחיתים שנגמרו בשלימות לאחר גמר העבירה, והם מוכנים ומזומנים תיכף לחבלו ולהשחיתו בכל כוחותם, ושמא יאמר האדם א"כ אי' הם, הלא אנו רואין עושי עבירות מידי יום ויום ואין שטן ואין פגע רע, לזה משיב הכתוב הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי, שאני טומנם וחתמם באוצרותי ואיני מניחם לצאת לחבל פן יחזור האדם בתשובה. (ומה שכפל הכתוב כמוס עמדי חתום באוצרותי הוא, כי יש שני מיני משחיתים שאחד גרוע מחבירו, שאחד מועיל לו הטמנה מה שנטמן באיזה מקום שלא יראה את האדם ויזיקו, והשני אכזריות שלו גדולה כ"כ שצריך דוקא לחתמו ולסגרו באיזה אוצר המוכן לזה, וזה מדוקדק בלשון הכתוב חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר, כנגד שני מיני משחיתים אלו ולכן מסיים הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי כל אחד לפי ענינו), ושמא תאמר עוד א"כ טוב הדבר שאנו נמלא כל תאות לבנו והמשחיתים לא יפגעו בנו, לזה אמר הכתוב לי נקם ושילם לעת תמוט רגלם, דהיינו בעת שימוטו רגלי האדם והוא בעת פרידת הנפש, תיכף נפתח סגור האוצרות, והם מוכנים לקבל נקם מאתו, ושמא יאמר מתי יהי' דבר זה רק אחר מאה שנה, לזה אמר הכתוב כי קרוב יום אידם וחש

עתידות למו, כי באמת לא ידע האדם את עתו, כי פעמים רבות יסובב שע"י עוונות העצומים נקרב עת מיתתו, וכמו שאמר הכתוב אל תרשע הרבה פן תמות בלא עיתך, ולזה אמר וחש עתידות דהיינו דבר הרע העתיד להיות בסוף כמה שנים, הוא מחיש לבוא לפני זמנו ע"י מעשים רעים.

- ח -

היוצא מדברינו שמכל עבירה ועבירה נברא כח המשחית שיענשוהו אח"כ, וכמו"ש תיסרך רעתך ומשובותיך תוכיחוך וגו', והיינו שהרעה גופא היא המיסרת אותו, וכעין זה אמחז"ל כל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו ומוליכתו ליום הדין, ומה שדקדקו בלשונם אחת, להורות לנו דאפי' יש לו רק עבירה אחת שעשה בעודו בחייו ולא עשה תשובה, מכל מקום היא נדבקת בו ואינה נפרדת ממנו עד שמוליכתו ליום הדין, וכש"כ אם יש לו כמה וכמה עוונות, בודאי כולם הם מקיפין אותו ומוליכין אותו לבית המשפט.

ועתה נבוא לעניננו, האיש שהורגל נפשו במאכלות האסורות וביין נסך, כמה מאות לאוין דאורייתא עבר ר"ל, ומכל עבירה נברא משחית אחד שממתין עד שימוט רגלו, ואח"כ יקבל העונש על ידו, וכמה מאות מלאכי חבלה לבושין שחורים ומתעטפים שחורים יהיו רצין אחריו ומלפפין אותו להוליכו לגיהנם מקום החושך והמר, ושם

ישפטו אותו, ומי יוכל לשער גודל היסורין והצרות שיסבול אפילו על לאו אחד, ועאכו"כ על כמה מאות לאוין וחייבי כריתות שעבר בימי חייו ע"י המאכלות האסורות, ואז ינחם באחריתו ויתמה על נפשו אי' הי' שכלו, איך שנאתי תמיד המוסר שהיו מוסרין אותי בני עמי (וכמו שכתוב במשלי ונחמת באחריתך ככלות בשרך ושארך ואמרת איך שנאתי מוסר) לומר זכור את בוראך הלא תצטרך לבוא אליו לסוף ימיך ואיך תשא פניך אליו, ולא עוד אלא שהעזתי כמה פעמים נגד פניהם, וחרפתים וגדפתים וחשבתי שהם שוטים ואני הוא החכם והמשכיל, עתה ראה חכמתך והשכלתך שחפרת בור עמוק לנפשיך, ויתודה בעצמו אז על עונותיו כמו שאמרו חז"ל (בעירובין כ"ב), וגם איתא שם שמצדיק הדין עליו בראותו את גודל הקלקולים שפעל למעלה בעולמות הקדושים, וגם ריבוי הקליפות והחיצונים שנתרבו ונתגברו על ידו, אבל מי יועיל לו אז כי אין תשובה אלא מחיים כידוע.

- ט -

העונש המר לאוכלי טריפות

התנאים ואמוראים וחכמי המשנה מפני ששמרו נפשם שלא יתגאלו ביין משתיו, האירו שכלם והי' שורה עליהם רוח הקודש מעשה נורא מהרמב"ם אודות אנשי מדינה אחת שכפרו בתחיית המתים מן התורה מפני שנטמטמו במאכלות אסורות

ובא וראה מה שכתב הרמב"ם ז"ל, הובא בספה"ק צפנח פענח ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת עקב), ששמע מהבעל שם טוב זי"ע, שפעם אחת שאלו אנשי מדינה אחת[□] במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה. ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים, אמרו שיש לדורשם באופן אחר. ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם.

וזה תוכן דבריו בקיצור על פי חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם. ומי ששומר עצמו

(ז) בצפנת פענח פ' יתרו: וחתמו על שאלה זו כמספר ע' אלף.

ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהיא אלקות של כל העולמות המחיי את כולם. ומי ששומר עצמו יותר, ומקדש את אכילתו עפ"י דרכי ד' ותורתו, נעשה מזה בנין אב, והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים.

וכן להיפוך ח"ו, נעשה בנין אב שכל עקור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה וכו', ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתת החיות שהיא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדיעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים ואמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג הזקן וביין משתיו, ולכן האירו שכלם והי' שורה עליהם רוח הקודש, לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלקי, אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים. אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם שלבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאות, ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי

מאמרינו הבנויים עפ"י שכל אלקי עולם ומלך עליון. והואיל והעיזו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם, עד כאן תוכן דבריו.

פרקיג

יבואר בו: חומר האסור של יין נסך, והחיוב המוטל על הרבנים^כ שבמדינות שלא ליתן כתב

כח) מעשה נורא מהגה"ק מוהר"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאד זצוק"ל, (מספר הדרת קודש), וז"ל: בענין מאכל ומשתה ראו גודל קדושתו ודקדוקי מצות שלו על כל דבר ודבר, ועל כל דבר שהי' לו ספק ברכה הציע כל השיטות עד שבירר ההלכה לאמיתה של תורה. דרכו הי' שלא הי' שותה יי"ש רק הבא מיורה חדשה שלא נשתמש בה יין נסך בשום פעם, ולא מיורה שנשתמשו בה יין נסך והגעילוה כמבואר בשו"ת קול ארי' (יו"ד סי' נ"ו) דהואיל והשלאנגען ארוכים ועקומים והולכים בדרך עקלתון אי אפשר לנקותם מאיסור בעין וע"כ לא מהני להם הגעלה, ואף אם מבשלין אותן בעפר עד שנפגם, מפקפק בזה הרבה, הגם דלא מסיק שם להדיא לאיסור וכל העולם נוהגין היתר לבשל היורה באפר עד שנסתלק כל הריח ואח"כ להגעיל, עיין תשורת ש"י מהד"ת סי' קנ"ה שמתיר באופן זה, ונוהגים כן אפילו לפסח, אבל רבינו החמיר לעצמו. ופעם אחת שהוצרך לבריאות גופו העלימו ממנו ונתנו לו יי"ש שנתבשל ביורה שהגעילו ואחר נודע לו, והתענה ע"ז, כדאמרינן בירושלמי פרתו של ר"א היתה יוצאת וכו' לא שלו היתה וכו' עד שהשחירו שיניו מרחב תעניות. וביום שנודע לו זאת לא דיבר עם שום אדם

**הכשר, עד שידעו בבירור שנעשה היין
בכשרות * "נסך" הוא ראשי תבות: נשים,
סוסים, כסף, והרמז בזה * התרגום של יין
הוא חמר, לרמז שכל מי שנכשל בעוון יין-נסך
יתגלגל בחמור.**

{מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ו}

א. אסור יין-נסך הוא ידוע ומפורסם, שמשה רבנו
ושבעים זקנים שבדורו גזרו על סתם יינם של נכרים, כדי
שלא יבואו ישראל לידי עריות, כמו שחטאו בשטים במעשה
זמרי (במדבר כה, א), שנהרגו מחמת חטא זה עשרים
וארבעה אלף מן ישראל (שם, ט). ובעלי המקובלים החמירו
באסור זה והפליגו בעונש מי ששותים סתם יינם.

ב. והנה רוב מדינות הללו, במקום שעושין יין, הן
מקילין בשתיית יין נסך, ולא עוד אלא שהן מוכרין סתם יינם
לשארי אנשים כשרים שבישראל במקום יין כשר, וגורמין
רעה גם לאחרים, וחטא הרבים תלויין באנשים החטאים
האלה בנפשותם.

ולא רצה לקבל פתקאות כמה שבועות כי נתעצב אל
לבו אולי נכשל ח"ו.

ג. על כן מוטל על הרבנים ודיינים שבמדינות לגזור בגזרות נח"ש על אותן האנשים שעושים יין, שמשעה שהתחיל היין למשוך אל תוך הבור, אם יהיה שם מגע נכרי, אז היין הוא אסור גמור.

ד. על כן צריכין שמירה מעולה לבלתי להכשל בעוון זה, ועל הרבנים הוא מוטל שלא ליתן כתב הכשר, עד שהוא יודע בבירור שנעשה היין בהכשר.

ה. והנה סוד יין נסך הוא אזהרה שצוה הקדוש ברוך הוא שלש מצוות למלך, וצוה (דברים יז, טז-יז): "לא ירבה לו נשים, ולא ירבה לו סוסים, ולא ירבה לו כסף", כי ראשי תיבות נס"ך הוא: נשים, סוסים, כסף. והן הן שלשה דברים שהמלך הוא מוזהר שלא להרבות, ומכל שכן שאר בני אדם, שהן מוזהרים שלא להרבות נשים, סוסים, כסף, שהן ראשי תבות נס"ך.

ו. והנה בחטא נשים, הרבה בני אדם הן נכשלים והולכין לנשים זרים. ודע, כי מי שהוא שותה יין נסך בבית האשפיזות של ערלים, הוא נכשל גם כן בעוון נשים זרות, כי עברה גוררת עברה (אבות פרק ד, משנה ו), והוא עובר על לאו "לא ירבה נשים", והוא נוהג כסוסים שהן שטופי זמה, כמו שאמר הכתוב (יחזקאל כג, כ): "וזרמת סוסים זרמתם", והוא מעשה בהמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בסוטה (דף יד, ע"א): היא עשתה מעשה בהמה, לפיכך

הביאה הסוטה קרבן של קמת שעורים, ושעורים הוא מאכל בהמה.

ז. ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז, מי שהוא שותה יין נסך - אזי עובר על לאו "לא ירבה לו נשים", ולא ירבה לו זרעו כסוסים, ואחר כך יבוא לידי עניות ודלות ממש עד ככר לחם, כמו שאמר הכתוב (משלי ו, כו): "בעד אשה זונה עד ככר לחם", וממילא "לא ירבה לו כסף", כי נס"ך הוא ראשי תבות: נשים, סוסים, כסף. על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל, ששמע מפי הקדוש הגאון רבי יעקב תעמרליש ז"ל, שכל מי שנכשל בעוון יין נסך, על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור, כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא "חמר".

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך, שהוא גם כן אסור כמו יין נסך. וכל הפורש מאסור זה, נקרא קדוש^ט, וקדוש יאמר לו.

(ט) מעשה נורא בענין יין כשר, מה שסיפר רבינו ז"ל שפעם אחת שבת הרהגה"צ מוה"ר צבי האבדק"ק ליסקא ז"ל בק"ק סיגעט יע"א ובתוך הבאים אל שלחן המלך ה' גם אביו הרב ר' משה ארי' ז"ל והביא דורון לת"ח צלוחית יין ממרתף הר' נפתלי האלפערט ע"ה וגם הר' קלמן כהנא כיבד את הרב במובחר יינו. אכן

פרק יד

**אין דעם פרק ווערט דערקלערט: די
האַרבקייט פון איסור יין-נסך, און דעם חוב
פון די רבנים אין אַלע מדינות נישט צו געבן**

כאשר הקריב אליו קרבנו וגם עשה פעולות שהרב ישתה מיינו, הוא ז"ל שתה דייקא מייין הרב ר' משה ארי' ז"ל, הגם שלא הי' משובח ואדרבה מעט חמצי (זייערלעך). וכאשר ראה הר' קלמן שהרב אינו רוצה לשתות מיינו, הרהיב בנפשו עוז לשואלו על טעם הדבר, וישיבהו הרב ז"ל אמריו בשיחה נעימה שבאמת גם הוא בעצמו אינו יודע הסיבה למה זה ועל מה זה, איזה הרגש פנימי ממריץ אותו לשתות מיינו של ר' משה ארי', וכפי העולה על רוחו ומדמה בנפשו כי הוא מחמת שכל אחד ואחד חומד ומתאוה להתדבק ולהתקרב אל שרשו, ובודאי היין הזה שהוא שותה הוא מכרם ישראל וע"כ נוטה לבו לבחור בו. וכאשר לאחר זמן פגע הרב ר' משה ארי' בר' נפתלי האלפערט, אז נדברו יראי ד' מגדולת הצדיק הזה שבא לבית מלונם, ובתוך הדברים הגיד לו שבאמת יש לו במרתפו יין משובח מזה שנתן לו, רק שגם הוא חשב בנפשו למשפט שלכבוד הרב ראוי והגון להקריב יין שהוא מכרם ישראל. ומובן שנתפעלו עד מאוד בראותם רוח הקודש דיבר באיש אלקים הזה. (מספר הדרת קודש).

**קיינ כתב-הכשר (כשרות צייגעניש) ביז זיי
וועלן זיין זיכער אז דער וויין איז בתכלית
הכשרות.**

{ מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ד }

א. איסור יין-נסך, דער איסור פון יין-נסך איז באוואוסט און פארשפרייט, די הייליגע תורה האט ג'אסר'ט וויין וועלכע א גוי האט געדינט דערמיט די עבודה זרה, משה רבנו מיט די זיבעציק זקנים אין זיין דור האבן גוזר געווען אויף סתם יינם של נכרים (דהיינו: גויאישער וויין, וואָס מיר האָבן נישט געזען אַז מ'האט עס געגאַסן פאַר דער עבודה-זרה), נאר דאס אליינס אז דאס געהער פאר א גוי מאכט עס אסור, כדי אידן זאָלן נישט קומען חתונה האבן מיט די גויאישע טעכטער, אַזוי ווי זיי האָבן געזינדיקט אין מדבר אין דעם אָרט שְׁטִים, בעת דאָס געשעעניש מיט זמרי (במדבר כה, א), וואָס צוליב דעם זענען אומגעקומען פיר און צוואַנציק טויזנט אידן (זע דאָרט פסוק ט). די בעלי מקובלים (די חכמים פון תורת הסוד) האָבן זייער מחמיר געווען וועגן דעם איסור, און דריקן אויס זייער אַ שאַרפע שטראָף פאַר די וואָס טרינקען סתם יינם (אַז זיי האָבן נישט קיינ חלק לעולם הבא).

ב. והנה, די זינד פונעם רבים איז אָנגעהאַנגן אין די מכשילים און וויבאַלד, אַז אין רוב געגענטן אונזערע, וואו

מען מאַכט וויין, איז מען זיך מיקל צו טרינקען יין-נסדל, און נישט נאָר וואָס זיי אַליין טרינקען, נאָר זיי פאַרקויפן עס אויך צו אַנדערע כשרע אידן, גלייך ווי עס וואָלט געווען עכט כשרע וויין, און זיינען גורם שלעכטס אויך צו אַנדערע, און די זינד פון דעם רבים איז אָנגעהאָנגען אין די זינדיקע מענטשן, וואָס זענען מכשיל אויך אַנדערע אידן.

פון דער מינוט וואָס דער וויין הויבט זיך אָן אריינצוגיסן אין וויין קעלער, אויב עס וועט דאָרטן זיין א "מגע-גוי", איז אַ איסור גמור עס צו טרינקען

ג. על כן, דעריבער ליגט אַ חוב אויף די רבנים און דיינים אין די ערטער, גוזר צו זיין אַ האַרבע גזירה - אַ גזירת נח"ש, דהיינו: נדוי, חרם און שמתא, גאָר האַרבע שטראַפן, אויף די מענטשן וואָס פאַבריצירן דעם וויין, אַז פון דער מינוט וואָס דער וויין האָט אָנגעהויבן זיך אַריינגיסן אין וויין-קעלער, אויב עס וועט דאָרט אָנרירן אַ גויאישע האַנט, וועט דער וויין זיין אַ איסור גמור.

דער פליכט אויף די רבנים און דיינים נישט צו געבן קיין "כתב-הכשר" ביז זיי זענען זיכער אַז דער וויין איז כשר אָן צווייפל

(ל) איבעראל ווי עס ווערט ווייטער דערמאנט "יין נסך" מיינט מען אויך סתם גוי'ש וויין וואס מ'האט נישט געדינט פאר עבודה זרה.

ד. על כן, דעריבער דאָרף מען זייער זייער אַכטונג געבן מען זאָל נישט געשטרויכלט ווערן אין די עבירה, און דער פליכט ליגט אויף די רבנים און דיינים נישט צו געבן אַ כתב-הכשר - אַ כשרות-צייגעניש - ביז זיי וועלן זיין הונדערט פראָצענט זיכער אַז דער וויין איז כשר אָן צווייפל.

”נס”ך” מיינט: נ- נשים; ס - סוסים; כ -

כסף.

ה. והנה, דער סוד פון יין-נסך איז אַ וואָרענונג, וואָס השם-יתברך האָט אָנגעזאָגט דריי מצוות צום מלך פון אידן: “לא ירבה לו נשים, ולא ירבה לו סוסים, ולא ירבה לו כסף” (דברים יז, טז-יז), ווייל די ראשי-תיבות פון “נס”ך” מיינען: נ- נשים, ס - סוסים, כ - כסף. און דאָס זענען די דריי זאָכן וואָס דער מלך פון אידן איז געוואָרנט אויף דעם נישט צו מערן זיי, און אַוודאי געוויס אַז אַלע אַנדערע אידן זענען געוואָרנט נישט צו מערן קיין פרויען, פערד און געלט, וואָס זענען זייער האַרב, ווי פריער דערמאָנט.

ווער עס טרינקט אַפילו אַ קליין ביסל יין-נסך אין שענקען און קאַפּע-הייזער פון גוים, ווערט ער געשטרויכלט אין עריות אויך .

ו. והנה, אַ סך מענטשן ווערן געשטרויכלט אין איסורי עריות, צוליב דעם וואָס זיי טרינקען צופיל וויין. וויסן זאָלסטו, אַז דער וואָס טרינקט יין-נסך אין די שענקען און

קאפע-הייזער פון די גויים, אפילו אַ קליין ביסל, וועט ער געשטרויכלט ווערן מיט איסורי עריותלא, ווייל "עֲבִיָּה גוֹרְתָת עֲבִיָּה" - (אבות פרק ד, משנה ו) איין עבירה ציט מיט אַ צווייטע עבירה, און ער איז עובר אויף דעם איסור פון "לא ירבה נשים" ער פירט זיך אויף אַזוי ווי די פערד, ווייל דער ענין עריות איז גלייך צו אַ מעשה בהמה (אומבאַרעכנט וואָס דער סוף וועט זיין), ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאָגן אין מסכת סוטה (דף יד, ע"א): "הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה פְּהֵמָה", אַ פֶּאָרהייראַטע פרוי וואָס האָט געלעבט מיט אַ צווייטן מאַן, דאָרף איר ערשטער מאַן ברענגען אַ מנחה פון גערשטן מעל, ווייל גערשטן איז אַ מאַכל בהמה.

(לא) מובא בספר שמחת הרגל על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש, או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יין של נכרים, באומרם שהוא רק איסור דרבנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישבעו מאוד. ואח"כ הציע לפניהם מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אותם בשכרותם. ויהי בבוקר כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו ובשלתם לקו ומתו באותו שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

צוליב די גלוסטונג איסורי עריות קומט דער מענטש צו א מצב, אז ער האט נישט קיין געלט אפילו אויף צו קויפן א שטיקל ברויט

ז. ולפי זה, לויט דעם, איז דער וואָרט "יין-נסך" אַ גרויסער אַנוואונק, אַז ווער עס טרינקט יין-נסך, וועט עובר זיין אויפן לאַז פון "לא ירבה לו נשים", און אויך אויפן לאַז "לא ירבה לו סוסים", און צוליב דעם וועט ער נאָכער קומען צו אַרעמקייט, גרויס אַרעמקייט, ממש ער זאָל נישט האָבן אויף אַ שטיקל ברויט, ווי עס שטייט אין פסוק (משלי ו, כו): "בַּעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כֶּפֶר לָחֶם" - צוליב די גלוסטונג צו פרעמדע פרויען, וועט ער קומען צו אַ מצב, ער זאָל נישט האָבן קיין געלט אויף צו קויפן אַ שטיקל ברויט. ממילא וועט ער שוין נישט עובר זיין אויפן "לא ירבה לו כסף" - ווייל ער וועט נישט האָבן. נס"ך זיינען די ראשי-תיבות פון: נ - נשים; ס - סוסים; כ - כסף. דעריבער זאָל זיך אַ מענטש דערווייטערן פון דעם זינד.

ווער עס טרינקט יין נסך ווערט מגולגל און אַ אייזל...

ח. ושמעתי, איך האָב געהערט פון מיין רבי, מיין פאָטער דער גאון ז"ל, וואָס ער האָט געהערט פון דעם הייליג מויל, פון גאון ר' יעקב העמעדליש ז"ל, אַז ווער עס ווערט נכשל אין דעם איסור פון יין-נסך, וועט מגולגל ווערן אין אַן

איזל, ווייל דער אָפטייטש פון וויין אין אַראַמיש איז
"חמר", און "חמר" מיינט אויך אַן איזל.

ווער עס שיידט זיך אָפּ פון דעם איסור, איז הייליג און מקען אים רופן קדוש

ט. על-כן, דעריבער דאַרף מען זען זיך אָפּצושיידן פון יין-
נסך און בראַנפן וואָס ווערט געמאַכט פון יין-נסך, וואָס דאָס
איז אויך אַזוי ווי יין-נסך. און ווער עס שיידט זיך אָפּ פון
דעם איסור, איז הייליגלב און מקען אים רופן קדוש.

מיר ברענגען דא עטליכע אויסצוגען דרכי תשובה (קכ"ג סק"ח) וועגן די הארבקייט פון גוי'ש וויין.

א. אין ספר בית לחם יהודה שטייט אז גוי'ש וויין דארף
מען מער מחמיר זיין ווי אנדערע איסורים, ווייל מענטשען
נעמען עס גרינג, און א מענטש גליסט צו וויין.

ב. דער חיד"א אין ספר שיורי ברכה שרייבט זייער שארף
אויף די וועלכע טרינקען גויש וויין דהיינו: (1) ער איז חייב

(לב) עיין לעיל מספר מדרש תלפיות אות י' מה שכתב בשם
ספר טעמי המצות.

מיתא פונקט ווי יעדער וואס האלט גרינג איסורי דרבנן (עי' ברכות ג:). (2) ער פארלירט זיין עולם הבא (זוה"ק שמיני). (3) ער ווערט מגולגל אין א אייזעל, ווי די גדולי אשכנז האבען מקובל. (4) זיי ווערן פארכאפט אינעם חרם פון די גדולי הדור מהריט"ן, ראנ"ח, של"ה, מהר"ש אבוהב. (זעה קב הישר (פרקים טו, טז, לז), די ערנסקייט פון זיין אין חרם).

ג. אין ספר שו"ת הרמ"ז (סימן מ"ט) ווארענט ער זייער שארף געגן סתם יינם כל שכן על פי סוד. ס'איז קיין ספק נישט אז אויב די וועלכע זענען מיקל ביי סתם יינם וואלטען געוויסט וואס שטייט אין זוהר הקדוש שמיני ווי גרויס ס'איז דער חטא און דער פגם אין די עולמות עליונים וואלטען זיי נישט מיקל געווען. (עיין עוד מקדש מלך פרשת שמיני).

ד. דער חכמת אדם (כלל ע"ה ס"א) שרייבט: אז דער איסור פון סתם יינם כאטש מענטשן נעמען עס לייכט ווי אלע איסורי דרבנן, באמת איז דאס זייער א הארבער איסור, און דער וואס טרינקט גוי'ש וויין רייסט אויס די נשמה פון די קדושה און פארלירט זיין עולם הבא. די האר פון מענטש שטעלן זיך אויף, זעהנדיג אין ספר יין המשומר די גרויסע שטראף פאר דעם.

ס'איז מקובל, אז דער וואס טרינקט גוי'ש וויין, וועט נכשל ווערן צו לעבן מי א גויטע רח"ל. דערפאר זאל יעדער זייער געווארענט זיין און זיך היטען די נשמה וועט ער זוכה זיין צו עסען פון סעודת לויתן, און יין המשומר.

ה. אין פרקי דר' אליעזר (פמ"ז) שטייט, פנחס האט ארויסגעגעבן א חרם מיטן סוד פון שם המפורש אין מיטן כתב פון די לוחות מזאל נישט טרינקען גוי'ש וויין.

צום אויספיר: דעריבער פירען זיך ערליכע אידען מדקדק און מחמיר זיין צו טרינקען וויין וועלכע ווערט געמאכט בתכלית הכשרות. טייל זענען מחמיר צו מאכען היימישע וויין וועגן דעם.

ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז, מי שהוא שותה יין נסך - אזי עובר על לאו "לא ירבה לו נשים", ולא ירבה לו זרעו כסוסים, ואחר כך יבוא לידי עניות ודלות ממש עד ככר לחם, כמו שאמר הכתוב (משלי ו, כו): "בעד אשה זונה עד ככר לחם", וממילא "לא ירבה לו כסף", כי נס"ך הוא ראשי תבות: נשים, סוסים, כסף. על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל, ששמע מפי הקדוש הגאון רבי יעקב תעמרליש ז"ל, שכל מי שנכשל בעוון יין נסך, על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור, כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא "חמר".

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך, שהוא גם כן אסור כמו יין נסך. וכל הפורש מאסור זה, נקרא קדוש, וקדוש יאמר לו.

(קב הישר פרק ע"ו)